

O S O B Y.

Poustevník, **Popel III.**, vyhnanec.

Kirkor, pán zámku.

Matka, vdova.

Balladyna, } její dcery.
Alina, }

Filon, pastýř.

Grabiec, syn kostelníkův.

Fon Kostryn, náčelník stráže v zámku Kirkorově.

Gralon, rytíř Kirkorův.

Kancléř.

Wawel, letopisec.

Páže.

Vyslanec města Hnězdna.

Soudní žalobce.

Korunní lékař.

Páni, rytíři — služebnictvo zámecké, vesničané, děti.

Osoby fantastické.

Goplana, nymfa, královna Gopla.

Chochlík.

Skierka.

Za báječných dob kolem jezera Gopla.

PRVNÍ JEDNÁNÍ.

Výjev 1.

Les poblíž jezera Gopla. — Chatrč poustevníkova vyzdobená kvítím a břečtanem.

Přichází *Kirkor* v šupinaté zbroji, nádherně přioděn s orlími křídly.

Kirkor (sám). Jest dobře hledat rady u člověka, jenž ukrývá se v této lesní tiši; — toť zbožný stařec — arci rozum jeho jest jaksi zmaten, jakmile se zmíníš — o zámcích, králech, o královských dvorech; tu jako šílen, bez rozumu blouzní a metá kletbu, soptí a se vzteká, ó jistě on as králův zažil zloby a proto stal se přítelem teď lidu.
(Klepá na celu.) Ťuk! Ťuk!

Hlas z cely. Kdo to?

Kirkor.

Kirkor.

Poustevník (vycházeje z cely). Vítej synu!

Co žádáš?

Kirkor.

Rady.

Poustevník. Sdílej se mnou chýžku.

Kirkor. Kdybych byl starcem v devátém již
křížku,

snad bych se schýlil v doubravy klín něžný,
však mladý pán já, statný, čtverověžný,
dnes myslím spíš, jak pojal bych as ženu,
nuž porad, starče!

Poustevník. Dvacet let mé pouti
již v této poušti; — neznám lidí cenu
a nelze dobře radit — uhodnouti
tu dívku pravou...

Kirkor. Ty, jež kvetly mile,
z pupenců dětství, — když byl's ještě v světě,
jsou pannami dnes; rudé-li či bílé
jest poupě v růži, takou bude růže.
Jen vzpomínej na dívku v plném kvěť,
tak bělostnou, jak jenom býti může
květ lilijový ve andělské dlani,
tak něžnou, že jen slavík klokotavý
a hrdlička jí vyrovná se v touze —
Ó kde je, rci mi? — Královny prý pouze
tím vděkem slynou...

Poustevník. Běda! plémě hadů!
vždy mužům rovny ve zločinném spádu
dceř otci, matce syn, v jediné rmuti,
jak hadi v jeden uzel zavinuti.
Ó! bodejž Perun!

Kirkor. Neklň!

Poustevník.

Hodni klení!

Nuž mládenče! klň se mnou jenom dále.
 Kéž zkusili hlad — trudy neskonalé,
 kéž bleskem božím zpola zachvácení,
 než v země tlamu rozevřenou klesli, —
 prach měli pláštěm a na skráních nesli
 spleť hadů... Kletbou své jsem strhal síly —
 a vztekl jsem se jak pes uvázaný,
 neb též já býval pánem nade pány
 a statisícům v národě kdys milý,
 žil v purpuru jsem — dnes však rozedraný
 jen klíti musím. — — Tři já měl jsem děti,
 do komnat v noci vešli bratra vrazi
 a růžičky mé stali s květné sněti,
 jak s lodyh mladá poupátka když srazí,
 andílci moji, drahé moje děti.

Kirkor. Kdo jsi ty, starče!

Poustevník.

Král jsem, Popel třetí..

Kirkor. O, králi můj!...

Poustevník.

Jen žebrák jsem já
 pouhý!...

Kirkor. Já chlapy zbrojím!... Do Hvězdna pln
 touhy

k tvé pomstě letím...

Poustevník.

Ó, mládenče zvolna!

Kirkor. Víc nežli rána Mojžíšova bolná,
 hřích zem tu przní!... Šíří se dál směle,
 a Popel zbrcen čistou krví dětí

již není hoden rytířům stát v čele. —
Co souzeno, nuž — staň se ve zápětí
před zrakem božím na té bídné zemi —

Poustevník. Což zlatými ty anděla snad křídly
jsi sletěl na zem? ...

Kirkor. Na orličím těle
dvé křídel těchto v sněhobílé zdobě
kdys vyrostlo — zdaž ten, kdo připjal sobě
ta křídla — méně má být ku prospěchu,
než pták ten bílý? Hadímu snad cechu
má odpouštěti rytíř s orla péry?

Poustevník. Z ocele, muži, ty jsi rek ten pravý!
jenž trůny boží, kácí staré směry.

Kirkor. Ty víš jak země pokálena naše
je zbůjstvem krále; krvavý a dravý,
jak Popel stálá ukrutenství páše;
jáť rudé krví rybníků zřel splavy,
král kapry živí tělem nevolníků!
Ne jednou chopí desátého z šiku
a roztne v kusy — v pospas drahocenným
svým rybám hází; zbytky ruka klatá
v lán dvorský smetá — hrudám zkrváceným
svěřuje zrno. Soused »zemí kata«
zve červenou Rus, škůdně, posměvavě.
Až dosud všem zde, Lecha ve državě,
Bůh dával štěstí žně — i bez osetí —
lid blažen byl — dnes dnové jeho kletí...
mor, hlad a bídu sype boží ruka,

zem žárem zprahla, vysušena puká,
 osení žloutne, dřív než čela klasů
 se zrnkem schýlí a vesničan v žasu
 svým srpem hrne — prázdné vlasy žita.
 Ta Polska — kdys tak úrodná a syta
 rok co rok, sýpkou kobylek je, bědy! —
 Kdys bojovná tak — dnes jak rytíř bledý,
 jen s hladem válčí, s příšerami moru.

Poustevník. Ó, zlořečen jsem! proklet bez odporu!
 třikráte klň, neb na mne spadá vina!

Kirkor. Jak, že's ty vinen?

Poustevník. Divem Hospodina
 koruna Lecha slavnou vždycky byla;
 v ní štěstí lidu, v ní též kraje síla
 zamčeny divem. — — — Psanec zlořečený,
 já lid svůj rodný koruny té zbavil!

Kirkor. Ó, kmete, pro bůh! — cos to, cos to
 pravil?

Poustevník. Jak hrací známka jesti beze ceny
 koruna bratra — — má však pode klestí
 je zakopána — v lese — a já nésti —
 ji měl až k hrobu...

Kirkor. Rci, kdy černá vláda
 koruny počla?

Poustevník. Když se v rodná lada —
 od Betlehému jeslí navraceli
 tři králové: dva Magové a Skyta,
 tu půlnoční král zašel v naše žita

a zabloudil v nich, stopil se v nich celý,
jak v lese hustém — neboť v kraji Lecha
tak hojně žitko rostlo, jako v lese. —
Král vzdychnul: »Bože!« a již před ním střecha
se otevřela chýšky Lechů krále.

V ni Skyta vešel — »Králi, krok mne nese
z Betlema domu — hvězda blankytavá
chrp tvojich v poli přede mnou šla dále,
sem až mne vedla.« — — »»Zůstaň,« Lech
mu praví,

»jest žírný, švarný kraj můj usměvavý,
a chceš-li, dělme! Aj Lech sám ti dává
půl země vlastní...« »Zůstati chci tady —«
dí Skyta, »ale nežádám si vlády,
tvé země nechci! Vždyť kraj rozdělený
má za hranici vždy jen krev a steny
dětí i matek...« Přijal tedy krále...
však to jen pověšť.

Kirkor.

Mluv — povídej dále!

Poustevník. Nuž, jak u králů bylo v zvyku starém,

Lech se Skytou si prsten vyměnili
a Skyta pojav lásku k němu — darem
dal korunu mu, to ta naše právě.

Kdys Ježíšek k ní ručky vzpínal v hraní,
opustiv matčin klín teploučký, milý,
k rubínům jejím naklonil se celý —
a zvolal »Činči« a na brilant skvělý —
dvé růžových rtů, perličkou se smálo.

Kirkor. Ó, kvitku bledý, proč pak se to stalo,
že na kříž tebe hřeby vkuli oni —
ach proč jsem nebyl tehdá u Golgoty
s družinou zbrojnou a na černém koni,
já bych byl spasil spásce, nebo rotý
zbojníků zrubal pomstou za smrt...

Poustevník. Synu!

Bůh přijme již tvou odhodlanost k činu,
jak čin sám — avšak zpátky v naše časy!
Když bratr vyhnal z rodinné mne chaty,
tu korunu jsem odnes' v doubravinu.

Kirkor. Však vrátí se zas! Přísahám, že vrátí,
však! . . .

Poustevník. Nuže, co dál chceš mi povídati?

Kirkor. Než v děsnou propast Kirkor teď se
schýlí,

msty hledaje — chce, aby poradily
mu ústa tvoje — jak se strom ten zove,
v nějž roubiti má rod svůj, aby nové
rytířů plémě kdysi trůn tvůj střehlo? —
Rci, kterou vést má v síně palácové,
se jménem ženy?

Poustevník. Co jich rozeběhlo
se s kroužkem snubním za snem velikosti —
ti našli vždy holou kost jen vády
na místě z žebra ztracené své kosti —
Ty jinak jednej! vznešenýť jsi, mladý.
Nech ukáže ti první laštovice,

pod jakým krovem hnízdo svoje svila,
 kde v okéncích pak dívčí vzplanou líce
 pod střechou z došek: — tam je tvoje milá.
 A neváhej pak, pojmi děvče chudé,
 žeň se s ní prostě, ku blahu ti bude!
 i líp s ní budeš, nežli se královnou.

Kirkor. Tak radíš, starče?

Poustevník. Synu! Cestou rovnou,
 jdi v chudou chatrč — nechať žena věrná
 a nevinná . . .

Kirkor. Ó, laštovičko černá,
 můj ptáčku, v jakém as poletíš směru?

Poustevník. Mne poslyš, synu!

Kirkor. Dobře radíš věru,
 veď, vlaštovko, mne . . . (Odchází.)

Poustevník (sám). Ó, ti mladí lidé
 ti odcházejí, volajíce hlasně,
 my za štěstí jdeme, však my starci bědní
 jsme proběhli již tesknou touto zemí
 a nikdy štěstí v žití nepotkali,
 snad že jsme ho jen hledat neuměli!

Ó jdi, jdi, starče, v poustevníckou cely.
 (Chce odejít do cely a zastavuje se na prahu.)

Vchází *Filon*, zadumaný pastevec, vyzdoben fantasti-
 cky stuhami a kvítím.

Filon (přepjatě). Ó, zlaté slunce, stromy přemilé,
 ó, potoku ty, jenžto po kamýcích

s plačícím šumem valíš vlnky sklené,
 hynoucí láskou zpěvných po slavících: —
 vy, růže jarní! s vámi v žalném stonu
 teď Filon zmírá: o Endymionu —
 on snil: — že kdysi při měsíčním svitu
 bohyně bílá — kterou růže cloní,
 připlula k němu, nebe se blankytu;
 jak čílko v chvění sladce k němu kloní,
 jak pod ústky jí hoří ve plameni
 rty moje . . . Sen to! na zemi ach není —
 víc Diany, má sirá duše vadne,
 jak fialka neb kvítko za jeseni —

Poustevník. Co značí sten tvůj, šílenče ty mladý,
 kde rozvaha, kde rozmyšlení chladné,
 ty světa boží vyvracíš tu řády,
 ty chtiv jsa lázně Akteona svůdné,
 na zemi čekáš andělské jen božství.
 A proto by tu panny zšedivěly
 a bez mužů zde tráví žití trudné.
 Jen milku hle ej na zemi!

Filon. Svět celý
 já marně proběh', prohlížeje množství
 pozemských děvčat. Zrakem nenasytným,
 jsem často slídl pod kloboučkem clonou,
 po tvářích žneček, rudým nachem žhoucích,
 jak vlčí mák, jenž rdí se klasem žitným;
 když bílá plátna zřel jsem na paloucích
 ve slunce žáru, v zeleni jak tonou,

tu vidina mne oblékala černá,
 že z pláten bílých, jako z mořské pěny,
 bohyně lásky, úbělová, švarná
 na slunce vyjde... Ach tak poblouzený
 na světě žil jsem, jako na pustině
 a nenasycen — stále ve vidině, —
 na dvorech byl jsem, zřel královské ženy
 jak krasopaní, jejíž líce hoří,
 s večera nebes ve růžové zoři
 jsou rudé, žhavé — paprsků však prosté,
 nemají srdce, — srdcem cena roste
 jich víc, než korun démanty...

Poustevník.

Ó, hlupče!

ó nedostižných hvězd šílený kupče.
 Ty, jenž svou milou hledal's mezi pány!
 Pryč! květe, v němž ni stopy po semeni,
 nic platný studnám, jak rozbité džbány,
 tak bez užitku, jako za jeseni
 lesk slunce zemi — — — Jak se na trůn
 vrátím,
 dám v blázinec tě — — neb tě s hanbou sklátím
 ve školní lávku, mezi děti — dítě!

Filon. Můj otče dobrý, kéž Bůh osvítí tě,
 tys chorým, mluvíš bez vědomí, temně — —

Poustevník. Ó, všichni blázni sletují se ke mně
 a všichni blouzní o královských dvorech,
 o králích sní a skrývají se v borech
 a vřeští, vřeští, jako slepé sovy.

Filon. Vnoř hlavu, starče, v potok křišťálový,
snad zchladne ti . . .

Poustevník. Ó, voda neomyje,
ten červený pás — tu viz na mém čele!
Zda zříš jej? Vidíš, koruna jak ryje!
Dvě stě let žití v lesní tiši stmělé —
to nezhojilo; — kromě toho pasu —
i druhý ještě ňadra moje svírá —
ten od koruny, (okazuje na srdce) ten od mečů
kata —

Ó, děti moje, rodino má sirá! —
Ó, minulost má, bez úsměvu, jasu . . .

Filon. Aj do opravdy nudí mne ten starý,
mát v hlavě vidin prchavé jen tvary,
on zšílel — Což div? — Poušť, samota hluchá . . .

Poustevník. Což útrapa! Toť pouhý osten ducha,
však skutečnost! je hořká, plná bolu,
jak ocel sám.

Filon. My o tom jindy spolu
si promluvíme, dokáži ti svatě,
že smutek v srdci . . .

Poustevník. Nechat pochová tě!
ó, mdlý ty tvore; nic — ať v ničem schází
hrob tvůj — ať kryje nic.

Filon. Ač nenachází
tě zrak můj, drahá, zjev tvůj přece (ukazuje
na srdce). zde je,
a hůře, věru, nenalézt, než ztratit! —

Já nenalez' — však před zrakem se chvěje
tvůj obraz přece. — Chci se v lesy vrátit,
žít s tebou, dive obraznosti milý,
ty zachováš mne... (Odchází do lesa.)
Poustevník. Ó jak lidé šlí.

Výjev 2.

Jiná část lesa. Zřítí jezero Goplo.

Skierka a Chochlík vystupují.

Skierka. Kde Goplana, kde královna je, víla?

Chochlík. Spí ještě v Gople.

Skierka. Ani sosen vůně,
ni vůně vesny ještě nevzbudila
nám královnu — jít vůně ta tak milá!
Což neslyší, jak do jezerní tůně
svá křídla černé laštovičky hrouží —
že zrcadlo to celé již se krouží
ve tisíc kol.

Chochlík. Až příliš brzo vzbudí —
se čarodějka — a otrockou hrudi —
nám k práci spřáhne... poručí tam do žaludů
larv červích nakládati — tu pomáhat v trudu
při stavbě měst mravencům, pěkně cestu mésti
ku mravenisku, tu zas chroustům rozvazovat
křídla,
by mohli volně létat, k slunečku se vznésti,

tu v úly vcházet a tam v prostřed včelek sídla
 zas otvírati knihu, kde jsou úlu práva psána,
 by královně vždy byla věrnost přísahána
 od včelek právě zlíhlých, pak v jezera síti,
 zas laštovičky volat, učit hnízda vítí,
 tu zamykati ptáčkům klícky nastražené,
 na vzdory ptáčníkovi, jenž je v zkázu žene —
 tu »nepokradeš« paní strace troubit stále
 ve sluch; tu zase vrabci dít, jak umí pěti,
 by nad vesnickou chatou cvrlikal jen dále;
 jen dři se jako pohanský kůň do podletí
 a za pekelcem selským ustel v zimě sobě;
 kde leží hrnec, babka kolozubá, robě...
Skierka. Ty, Chochlíku, jsi do opravdy líný!

(Hledí na jezero.)

Na paprsku tryská slunném
 Goplana ven vody lůnem —
 jak list chvějný na ajeru; —
 lehce větrem zulíbána,
 jak labuť, když po jezeru —
 pode plachtou křídel sněžných
 pluje — váhá — kolébána;
 aj, viz, teď jak lehká, hybká
 vyšvihla se jako rybka,
 jak pomněnek vlásků něžných
 bělostnou se ručkou chytá
 a na vlnek jasné hlati
 pod nožkou jí jiskra svítá.

Kouzelnice! Kdo muž' znáti,
zda obroučkem vlnek lítá,
či se dlaní věsí v kvítí?

Chochlík. V skrání ona vínek nosí,
zda je z květu, ze rákosí?

Skierka. Ne! To v čarodějky vlasu
uspané vlaštovky leží,
svázané za nožky jemné.
Z rána kdys v podzimním jasu
spadly na dno říčky temné,
říčka tento vínek svěží —
vmetla jako eben tmavý
v Goplanin vlas zlatoplavý.

Chochlík. Já radím tobě: prchněm, Skierko mi-
lováný,
chceť čarodějka novou práci nám zas dáti,
buď obracet mlýn, odkud nazpět hnaný
proud prchá mlynáři, neb sršně zpovídati
pro krádež medů sladkých, než jej peklo
sklátí —

nebo malovati krásně pestrá brka paví!

Skierka. Prchni! mysl má se baví —
slunce paprsk mihotavý
vlaštovičky vlhké hřeje,
procitly a ulétají,
splašených jak vrabců reje.
A královna tomu taji
diví se, naslouchá, žasne,

nesmí vázat, zaplétati
 rozváté vrkoče krásné;
 neví, proč to vlasů chmýří —
 procitlo — kam v letu míří...?
 Goplano! Goplano! Goplano!

(Vchází *Goplana*.)

Goplana. Jdi trhat růže — vínek ulet'! běda!

Chochlík. Již práce tady. (Odchází, bruče.)

Goplana. Ještě úsvit bílý?

Skierka. Jest první vesny hodina to.

Goplana. Darmo hledá
 zrak milence.

Skierka. Co kážeš, mocná paní?

Ulož mi jen pěknou práci:
 přísti duhu v barev hrání, —
 nebo stavět, na paláci,
 vázat střechy ze úponků
 a opírat květin sály
 o sloupoví malv a zvonků
 azurových.

Goplana (zamyšlena).

Ne.

Skierka. Chceš tróny
 by se tobě v nebi stlaly,
 z vyplakaných mráček; — ony
 perly chceš, jež poskytují
 lep na ptáčky, ale slují

leskem, vodou, která blýská,
 jak jahody kalakuty ...
 Chceš, poletím do bahniska,
 jak jen uzřím, chytanu hbitě
 bludičky žár zlatožlutý,
 do lilijky vpravím bílé
 jej jak v svícen v černém svitě,
 obložím jej zvonců krovem,
 by ti plál. To nestačí ti?
 Co poroučíš, mocným slovem
 vše ti snesu, co ti milo,
 stromy, světlo, rosu, kvítí,
 zvuky, echa, barvy, vůně,
 vše, o čem se jen ti snilo,
 když jezera bouřná tůně
 houpala tě.

Goplana. Skierko milý,
 já mám ráda ...

Skierka. Co? snad růže
 bez trnů, či kalin, křoví,
 čtverolístek jetelový?
 nebo kvítek »kéž Bůh světí«,
 jež macešská vdova muže
 sází na hrob jeho dětí.
 Či snad Magdalény niti,
 jež bez větru vzduchem pluje;
 neb jsi ráda sedmikráse,
 již list pátý »Nemiluje«

pastevkyni zbavil žití.
 Co ti milo — pošli zase,
 Skierku — jako blesk se vrátí,
 dle srdce — miláčka dá ti,
 jej do tvého vínku vplete,
 a budeš jej míti stále,
 laskat se s ním dál a dále,
 až zas příští vesna zkvete,
 až zas nové kvítí vstane.

Goplana. Ach, k člověku jen srdce moje plane.

Skierka. To lidská kouzla.

Goplana.

Této zimy když jsem
v lůže

své ulehla zas křišťalové, náhle
 mne z hluchého sna světlo probudilo.
 Zrak otvírám — a vidím — rudý plamen
 jak ve požáru čistým ledem šlehá
 a slyším lomoz hluchý — rybáři to
 zde průsek zrádný rybkám vytínali.
 Tu náhle pokřik slyším — v průlom padá
 na lože moje člověk; — snad to bylo světlo,
 jež jako růže v paláci mém skleném
 vždy svítí, či snad růže opravdové
 na lících jeho — smrtí svádajících;
 mně zdál se krásným, krásným tak, že chtěla
 jsem zadržet jej navždy v zimních
 svých palácích a nikdy z věnce ramen
 ho nerozvázat, navždy přikovati

jej do polibků pout. V tom počal zmírat!
 Ach tehdá jej sem musila já vydat!
 Ó, kdybych aspoň byla mohla vynést
 jej z vody na svých rukou, ústa s ústy
 s ním spojit mohla — život vlít mu v prsa —
 Však, ty víš, jaká muka vždy to pro nás,
 když nutno nám co květům skládat sobě
 i ruměnc i krásné barvy vesny,
 neb ležeti jak balvan sněhobílý
 ve hloubi lesa. Takou jsem já byla,
 mně bylo ležet na dně; — ani plaše
 na světlo dne jsem nesměla, já muže
 půl mrtvého jsem vynesla a děrou
 do ledu vřatou vmetla — sama v hoři
 se navracujíc v pusté, zimné lože.
 Ó srdce moje rybářů křik zranil,
 jež vítali, když já jsem loučila se.
 Jak čekala jsem vesnu — V konec přišla —
 a s láskou v srdci probouzím se — květy
 jsou ničím proti líci jeho — hvězdy
 při jasných očích jeho hasnou, blednou.
 Ó, miluji, ó, miluji...

Skierka.

Kdos lesem

jde tady.

Goplana. Toť on — miláček můj drahý,
 buď nevidomým, Skierko.

(*Skierka* odchází.)

(Vystupuje na jeviště *Grabiec* — zardělý, ve kroji vesnickém.)

Grabiec. Kdo ta žena?
Má líce, nohy, žaludek — však přece jako sklená,
jaký divný tvor to z mlhy, huspeninky
jsou lidé, jimž se také líbí krasotinky,
já rybího cos vidím divné ve osobě.

Goplana. Jak pak se zoveš, krásný mládenče?

Grabiec. »Nic sobě!«

Goplana. Ó drahý můj »nic sobě!« ...

Grabicc. Pošetilá paní,

»Nic sobě« značí, že nic v světě nepohaní
mé krásy, že krásný jsem. — Tvůj sluha zve se
svým jménem »Grabiec«.

Goplana. Jakýž v tomto lese
tě anděl zaved' ke mně?

Grabiec. Prosím, v této chrasti
žeberní, co tu je tak pro tě zajímavé?

Goplana. Ó prosím, pane Grabče!

Grabiec. Volné mějž si právo
mně říkat Grabče.

Goplana. Kdo jsi?

Grabiec. Můžeš se mnou vlásti —
jsem sluhou tvým — — kdo jsem já? dlouhá
historie.

Ve chrámu našem velké varhany kdys byly —
Můj táta dudy hrával — pěkně hrával,

však střízliv, když byl, ukrutně to smolil,
 též bradýřem byl, celou naši vísku holil,
 on holil, v dudy hrával, holil při sobotě,
 a v neděli hrál, v takové žil dojmavé ctnotě,
 že nepil, dokud holil, a dokud hrál, stápl
 si hrdlo... Vše šlo hladce, ale kohout zapěl,
 a otec sobě ženu v los manželský zvolil,
 vous měla žena mladá, otec však jej zholil
 a vše šlo hladce... Však tu, nový dive,
 na dudy žena hrála a dudou byl táta; —
 též po tátovsku hrála — neustala dříve,
 až na hřbitově vesnickém jej pochovala.
 Já posmrtným jsem dílem pana varhanisty,
 jsem, jak mi praví všichni, obraz jeho čistý,
 neb rád mám starý mídek, v kořalce má těcha,
 od matky prchám...

Goplana. Slova jeho libodechá
 mně jarní větřík vane sladce k sluchu, v lícc.
 Ó, miluji tě!

Grabiec. Divná věru krasavice,
 tať bez okolků mluví... Ó, jaké pak divy,
 že jak jen po vsi kráčím, srdce jako slívy
 mi k nohám letí, dívky křičí na mne z dáli:
 »Hoj, pane hrabku, hrabátko — můj švarný
 chlapče,
 já zítra hrabu seno — pomoz hrabat, Hrabče,
 to znamením, že pro mne zabít by se daly,
 a na seně že celovat se dají rády.

Goplana. Zda mne rád máš, milý?

Grabiec. Hoj, dříve tvé vnady
je zkusit třeba — polibek dej!

Goplana. Políbení
je slib již snubní, dívka čistá, mladá,
s polibkem každým jeden lístek s vínku strádá
a často dívka čistá, bledá, v dumném snění
jen proto, že list jeden spad' se srdce květu,
již milovati nesmí — dá pak s bohem světu,
a nepoznavši lásky — jde v mohylu lednou.

Grabiec. Aj, Vašnost jest jak mniška!

Goplana. Políbena jednou
já tvojí budu, tys mým na yše věky.

Grabiec. Polibek blížek — sic — však, ten »můj«
předaleký. (Líbá.)

Goplana. Ó, milý!

Grabiec. Fi! ji políbil jsem retem chtivým
jak v růži vonnou — fi! ta růže tělem živým
a tělo jako růží — Nechutné...

Goplana. Můj drahý!
nuž, každý večer chodit budeš v lesní svahy;
tam oba spolu bloudit budem v onu chvíli,
kdy za přisvitu luny slavíkové kvílí
nad vlnou jezer sklených, ve modřínu šeru,
my spolu sladce dumat budem — při měsíci.

Grabiec. Jsem v rozpacích ... Co říci babě?
Nevím věru!...

Goplana. Tys oněměl, ty hluboký máš smutek
v líci?

ó, budem šťastni spolu!

Grabiec. Ne však při jezeru,
ni za večera, to věř, drahá moje . . .

Goplana. K čemu
to pravíš?

Grabiec. Nejsm po vodě jak vzteklý.

Goplana. Svému
miláčku trhat půjdu jahod, malineček.

Grabiec. Však nechci malin . . . Když zřím dívek
roje

na hlavách džbány, vrazím často ve džbáneček
ne k vůli jahodám jen . . .

Goplana. Ty však, zlato moje,
rád máš as kvítí, přijď jen, až se večer schýlí.

Grabiec. Již toho příliš — — nudná můra ta se
mýlí —

já nepůjdu k ní večer.

Goplana. Proč pak?

Grabiec. Za doubravou
na Grabce čeká jiná dívka s lící smavou.

Goplana. Jak, dívka?

Grabiec. Ano!

Goplana. Krásná je ta zbožňovaná?

Grabiec. Ha, což je paní po tom? Balladynou zvána!

Goplana. Toť Aliny je sestra — Dcerka vdovy? Ale
má srdce zlé! . . .

Grabiec. Zřím, paní, nemáš, myslí jasné; —
já nevěřím v ty babské výstrahy a čáry,
vždyť všechny dívky, které mají nožky malé,
též mají lepá ústka, srdce — kypré tvary,
máť ona nožku krásnou, tož i srdce krásné.

Goplana (rozohňujíc se).

Nech slunce shasne, jestli kdo mi tebe,
můj miláčku, teď vyrve, mým jsi, mojm,
i kdybys měsíc měl prsténkem snubním,
i kdybys měsíc měl, já rozlomím jej,
já shasnu měsíc, který provází tě
k polibkům žhavým do milenky domu!
Ach, buď mi věrným! Zaklínám tě, prosím,
neb zhyneš, milý! spolu zahyneme,
ty zhyneš jistě, jestliže já zhynu!

Však nechci zhynout, abys nezhyнул ty,
jen aspoň dnes tam nechod' před večerem,
jen aspoň dnes tam nechod' — tobě velím!

Grabiec. A kdo jsi ty, co velíš?

Goplana. Královna jsem —
jsem Goplana, vln panovnice.

Grabiec. Běda!
prýč pro Ježíše! toť jsem v pěkné bēdě,
Satana žena chce být mojí ženou! (Odbíhá.)

Goplana (sama).

Nech slunce shasne, nechať hvězdy spadnou
v bezmezné nebe — nechať růže zvadnou.
Co po slunci mně? co po hvězdách, květech?

Radš pozbudu jich než miláčka svého.
 Co moci mám já tajemné, co síly
 nad světem celým, vše já vynaložím,
 bych podmanila srdce to jen sobě.
 Chochlíku! Skierko!

(Přibíhá *Skierka*.)

Slyšel jsi ty, Skierko,
 tu rozmluvu mou s milým, se andělem?
Skierka. Ó, nekárej té zvědavosti sluhů,
 já svlačce bílý kvítek urval v taji
 a koncem růžku přiloživ jej k uchu,
 jsem slyšel květem ...

Goplana. Kde je Chochlík?

Skierka. Líně,

se táhne s věncem.

(Vystupuje *Chochlík* s věncem.)

Goplana. Styď se! Věřu, trnu,
 co naškubal jsi hluchých kopřiv, býlí,
 pelyňků, lebed, jetele v tom drnu ...

Skierka. Ó, dovol, paní, bych mu nasekati
 směl za ten vínek ...

Chochlík. Za to uřknu já ti!

Goplana. Ó, poslyšte mne, ticho nyní! díblíkové.
 Ty, Chochlo, za mým ihned poletíš teď milým,
 jdi při něm, před ním jako bludní ohníkové

a po trávě blud, by před ránem bílým
 on netrefil ni domů, ani do té chatky,
 kde kvítky dva, dvě dívky jímá spánek sladký,
 dvě dcerky vdovy... Slyšíš? až při zori ranní
 jej provázej tam teprv...

Chochlík. Ó, já bez ustání
 jej vodit budu bahnem, blátem. Ha! ha!

(*Odchází Chochlík.*)

Goplana. Skierko, ty zas v můstek malý
 leť, kde straší samovraha
 hrob, leť v pahýl vydoupnalý,
 za hodinu po tom můstku
 pán bohatý brát se bude,
 oděn v šaty zlatorudé,
 jako k svatbě, beze zbroji.
 Kočár se mu zlatem blýská,
 pět ořů je v jednom voji,
 čtvero vraných, klisna bílá,
 předem letíc jiskry tryská.
 Však na můstku — tam kde shnilá
 trámců vazba, vetchá, slizká —
 Chápeš?

Skierka. By se vyvrátila!

Goplana. Neškoditi ale živým,
 lidem, koním!

Skierka. Co dál na to?

Goplana. Pána, jenž jest oděn v zlato,
 hymnem větru, čilým, tklivým,

doprovodit až do chatky,
tam kde chudá bydlí vdova,
jako skvost dvě dcerky chová.

Učiň, by pán přebohatý,
jednu pojal a s ní hbitě
odjel zlatem ve kočáře.

Milý Skierko, moje dítě!

Skierka. Dívka stane u oltáře,
než se slunce dvakrát zvedne,
nežli dvakrát měsíc zbledne. (Odletne.)

Goplana (sama).

Nuž vyslala jsem Sylfy — nechať tvoří
teď štěstí moje. — Nyní nejde o to,
jak vojem květin dobývati nivy,
jak stříci květy, kterak duhu vinout,
ni slavíky víc písniím učit nechci —
na vodě budit vlaštovičky — Hynuť
já láskou — kdyby on, ach! nesdílel jí —
v mhu splynula bych bílou, spadla slzou
na pólní kvítek a s ním tiše zvadla . . .

Výjev 3.

Chatrč vdovy.

Vdova a její dcerky. *Balladyna* a *Alina* vycházejí
se srpy.

Vdova. Již, *Balladyno*, ukončen den píle,
od slunce ručky tvé se rozeplynou bílé,

jak ledové dva křišťálky; — my z rána
s Alinkou dožnem políčko si obě —
ty dítě zůstaň v chýži — pohov sobě.

Alina. Ó ne, ne; matka ať si odpočívá,
a my se dáme do zlatého žniva,
to slunko jako vosa dotíravě
má zalíbení na tvé sivé hlavě,
k ní slétá jako do bílého květu —
ni listem nelze zapudit ji v letu.
Žel, Bůh že nikdy malou chmurku ani —
ti nanadvane na tvou horkou skrání,
ó bědná matko!

Vdova. Dcerušky mé čilé,
i nedostatky s vámi jsou mně milé,
co v Bohu seto, žní se hojnou vrátí:
já vždycky myslím, že vám Pán Bůh splatí
bohatým mužem. Kdož ví, zda již nyní
řeč o vás není ve královské síni,
co my tu žneme . . . Kdož ví, náhle z boru
kýs králevic, neb třeba kuchtík z dvoru,
neb štolba k nám sem již má namířeno
a říci hodlá: »Ó, počestná ženo!
Dej za choť ty mi jednu z dcerek« . . . Pane,
vem Balladynu, oslňuje vнадou! —
Ty Alino též, děcko milované,
rytíře pojmeš — slušno paní mladou
by dříve se vždy starší z panen stala.

Za vlnkou vlnka spěchá v říčky klínu,
můj králevici, pojmi Balladynu!

Balladyna. Kam hřebínek můj, Alino, jsi dala?
proč posloucháš to, o čem blouzní máti?

Alina. Víš, Balladyno . . . záliba to stálá,
vždy na hlas blouznit, vždy se usmívati.

Vdova. Ty dobře pravíš, v chudičké té síni
já Bůh ví o čem blouzním tady — ale
i Bohu také v slávě neskonalé
se zdává o čems; — třeba myslí nyní
o zlatém pro tu chudou matku zeti . . .

Balladyna. Ach, jaký dusot sem až k sluchu letí?
Dvůr knížecí as v naší míří stranu,
pět koní, zlatý kočár — ach, kdo to je asi?
již jede v alej, jakými to jasy
se kmitá zlato ve stromech tam! — Běda!
Co stalo se jim? Hle na našem mostě,
prrr . . . stanul povoz, hnouti se jím nedá.

Vdova. Chtí jistě koně napojiti . . .

Balladyna. Věru
pán koně cestou napájí tak prostě!

Vdova. Jen jestli pít chtí —

Alina. Slunko v nočním šeru
již hasne, smolnou louč jim zapálíme.

Balladyna (běžíc k oknu).

Ah lampu rozsvěť — sem — proč otálíme?
a kde můj hřeben?

(Slyšet klepání na dvéře.)

Vdova. Co to? kdosi tuka!

Jdi, Balladyno!

Balladyna (k Alině).

Jdi, sestřičko zlatá!

Vdova. Ó jděte již a otevřete vrata —
již prudčej buší — cizí jakás ruka.

Alina. Ó já se bojím...

Vdova. Nechať Hospodina
duch každý chválí. — Otevírám chatu!

(Hledí ven klíčnicí dírkou.)

Ó jak se zlato třpytí v onom šatu. —
Kdo v Boha jméně?

(Vchází *Kirkor.*)

Kirkor. Ne to moje vina —
tož v jménu božím prosím — odpuštění —
nad potokem tam — v jednom okamžení
se můstek pod mým náhle zlámal kolem,
zde schrány hledám...

Vdova. Tu za chudým stolem
můj králevici, rač se posaditi.

Chýš chudičká to; — ráčil's vyprávěti,
že povoz... Hrozno! Slyšte, moje děti!

— To moje dcerky, jasný králevici!

Již dávno není lidské ve paměti
příhody také! ... Leda při měsíci,
ten mlynář, co jel minulého jara...

Balladyna. Již dosti! Ó ta žvavá naše matka!
Nech mluvit pána přec...

(Vchází *Skierka* přítomným neviditelný.)

Kirkor. To vaše chatka? —
Před ní jsem slyšel zvuky loutny... Dcery
tvé hrají snad?

Vdova. Ne, pane králevici!

Skierka. Neviděn nikým, halen v mraček šerý,
já sympatickým květem krásním líci
těch dívek obou, neboť paní moje
mi nezjevila, ku které z nich sklonit
má *Kirkor* srdce. — Hudba z echa zdroje
již počne luzné hymny vzduchem zvonit
a věnec květů takou vůní tryskne,
že srdce muže toho mdloba schvátí
a srdcem jedním obě k ňadru stiskne. —

(Klade věnce květin dívkám na hlavy — slyšet hudbu.)

Vdova. Snad králevic chce chvílku spočívati?

Kirkor (udiven, v nepokoji).

Teď odpočívát! Když zvuky tak luzné
zde slyším. — Dívky, jsou to vaše zpěvy?
Já písňe slyším...

Alina. Co se pánu jeví?

Tu ticho v chatě.

Kirkor. Jak to pro mne hrůzné,
na pustý hrad svůj myslit.

Skierka (stranou). Činné
již kouzlo.

Kirkor. Odkud vůně ta se line?
to jistě vínek, jež ty dívky nosí,
tak sladce dýše krůpějemi rosy ...

Balladyna. Já věnců nemám.

(Přichází *Kirkorův sluha*, nádherně oblečen.)

Sluha. Koló spraveno je.

Kirkor. Nuž odepřáhni koně ode voje,
já zůstanu zde! (*Sluha odchází.*)

Vdova. Bože, co to značí?
Králevic v chatě ... Jak pak on tu v seně
spát bude u nás — vždyť jej růže tlačí!

Kirkor (k sobě).

Ty pravdu děl jsi, poustevníče starý,
kde okének dvě pod doškami v stěně,
v nich oček dvě.

Skierka (k sobě). Již ukončeny čáry.

Kirkor (ke vdově).

Slyš, matičko, mne — v svět se krok můj šine,
bych nalez' dívku chudou, plnou ctnosti,
již nejdu dále — neboť zde mi kyne
to čárné kouzlo! Kéž bych dvě měl říše!
co pravím ... srdcí kéž bych dvě měl spíše!
však hrud' má jistě as dvě srdcí hostí,
neb obou dcerek žádá srdce dvojí.

Než! Bůh jen jednu dovoluje vzíti,
 na koberec ji snubní provoditi.
 Je třeba vybrat... Proč los ve příboji
 mé srdce ve dvě roztránil tak skály...
 Ó proč mé oči sobě nevybraly
 a nevedly cit. Dnes již vybíráti
 neumím...

Vdova. Tomu rozuměti s těží!

Kirkor. O jednu z dcerek žádám tebe, máti!

Snad o Kirkoru slyšela jsi zvěsti,
 on hrad má velký, na něm čtvero věží,
 rytíře, koně, zlaté vozy, zbroje.

Nuž pohleď na mne: Totě Kirkor jesti.

O jednu z dcerek prosím.

Vdova. Dcerka moje?

Já dvě mám dcerky — ale Balladyna...

Kirkor. Snad starší?

Vdova. Tak jest! — mladší má Alina,
 též jako anděl. —

Kirkor. Kdo mne pochyb zbaví?

Jak sníh je starší, — té vlas kadeřavý
 zas jako břízka lístků ve okrase;

ta z úbělu je, ta je růží zase;

té oko uhlem hárá, té fialek duhou;

ta andílci jak v zoře plápolání,

ta jak noc bílá, když se v úsvit sklání. —

Být mužem jedné — milovat pak druhou!

Milovat obě? jednu zasnoubiti?

ku které vzplanout — kterou jenom vzítí?
Nech aspoň onu zradí rtíky švarné,
jež miluje mne.

(K děvčatům.)

Rcete, štíhlé laně,
kdo miluje mne z vás. —

Balladyna. To ptaní marné!

Ne, nesmím říci — pane, ty však maně
sám uhodneš to — třeba nezjevila.

Rytíři, hádej!

Kirkor (k Alině). Což ty, růže bílá!

Alina. Miluji! — —

Kirkor. Obě!

Vdova. Rádo se to věří,

že milují tě, nelze jim tě ani,
než milovati toho, jenž svou paní
by mohl zváti i královskou dceři;
tak statný's, krásný —

Kirkor. Rcete, krasavice,
z vás která hodlá milovat mne více
po sňatku? Jak? Mít ráda, co mně milo.
a zaplašovat hněvu blýskavice...

Balladyna. Ó, pane! Kdyby pecí v zámku bylo,
z nich oheň šlehal, tys mne skočit kázal
tam — skočím jistě; — kdyby nerozvázal
kněz hříchů tvojich, přijmu za tě vinu
a hřích ti sejmu, jenž ti duši zvířil;
a kdyby kopím kdos po tobě mířil,

před tebou stanu a za tebe zhynu.

Co více chceš?

Vdova. Nuž pojmi Balladynu!

Jak zlato ryzít . . .

Kirkor (k Alině). Ty, cos mladší děvou,
co slibuješ mi?

Alina. Věrné milování!

Kirkor. Ach nevím, které oddat ruku levou
jak švekruši a které prsten sňatku?
Ó kdybych zahled' paprsk hvězdy ranní,
jež vedla krále k jeslím děčka v chatku . . .
Mám srdce jedno, po obou však touží,
ach, kterou zvolit? Kterou zapuditi?
Miluji obě — nutno stejně býti
k nim spravedlivým, ústrk nezaslouží
ta, kdybych onu zvolil sobě ženou;
vždyť prosty, tklivy, milostny jsou obě,
jak, kterou vybrat?

Alina. Tvá-li vyvolená

já budu, pane vzácný, slib mi také,
že matku, sestru v zámek vezmeš k sobě.
Kdož matičce by služby konal jaké,
jí vařit chystal, oheň rozněcoval?
Vždyť nesluší se nevěstině matce,
by zůstala tak samou v bédné chatce,
když v paláci bych já se uhostila . . .
Patř! jak je sivá, jak růžička bílá.

Ó vidíš, pane, musíš také se mnou
si matku vzíti.

Kirkor. Jakou přetajemnou
jsem rozkoší jat, švarná družko milá!

Vdova. Však Balladyna totéž promluvila
i srdcem, duchem! Věř mi, bohatýře,
i Balladyna miluje svou matku!

Kirkor. Já zvolil již — a slyš tu u puklíře
zas tlukot srdce; znova tonu v zmatku.

Balladyua. Nech nestvůrou já nehodnou ať sluji,
ne ruky tvé jen — ale hodnou pekla,
když matky bych se milované zřekla,
krom ní a sestry — vše ti posvěcuji!

Kirkor. Snad vlídná ruka osudu mně jemně
označí ženu.

Skierka (zpívá vdově do ucha).

V lese, matko, maliny,
nechať jdou tam dívčiny,
která víc jich sebere,
tu můj pán si vybere.

Vdova. Jsem stará, však ve mně
teď nápad vzešel: Milý králevici,
ty dovolíš rtům pokorné tvé služky,
by radily cos tobě — krásnolící!
Nech z rána dívky vyjdou si v bor stinný
a každá vezme džbánek z černé hlíny,
ať hledají pak malin švarné družky.

Ta, která první v plném džbánu rudé maliny snese — žínkou tvojí bude.

Kirkor. Aj, dobrá rada! Prostí rtové zlatí,
z vás na mne štěstí neskalené vane,
dny rozkoší a ctnostmi protkávané.

Tak, matko moje! nechať z rána chvatí
ty dívky v bory se džbánu na hlavě;
my v stínu lípek usedneme v trávě —
a která první přijde, ta se zvátí
má Kirkorovou. Při sám velký Bože!

Vdova. Slyš! králevici, v chatce najdeš lože
a seno vonné, plátnem bílým stlané:
Ó věř mi, pane, žabka nedostane
se v seno tvoje — vejdi do přístěnku!

Kirkor (zatleská, přichází *sluha*).

Sem z vozu přines křišťálovou sklenku
a kýtu zubří, koláč, vínko žárné.

(*Sluha* odchází.)

Nuž, zdrávy buďte, nevěsty mé krásné!

(Odchází do přístěnku provázen *vдовou*.)

Alina. Ó sestřičko má, jaké věci žasně,
ó jaké štěstí!

Balladyna. Ještě nezlovena

ta štěstí kořist; snad jen čeká tebe — —

Alina. Ó, sestřičko má! nad námi vždy nebe,
buď hvězdy nebo slunce nade hlavou!

Věz, nebudu-li Kirkorovu paní,

pak aspoň budu sestrou její pravou.

Ty spěchat musíš zítra v ranní chvíli,
 neb víš já vždycky hotova jsem spíše
 a dřív než ty mám plné malin číše,
 snad jahody mne více mají rády
 a kdežto tebe — jinoch plný vnady . . .

Balladyna. Mlč!

Alina. Sestro, nyní vysvětluji sobě,
 proč nechceš sbírat. —

Balladyna. A což po tom tobě?

Alina. Nic, pravím jenom, že bych nezadala,
 milence svého třeba za rytíře
 a za krále; — ba, kdybych milovala,
 jsouc milována, třeba za pastýře
 bych vešla — Kirkor žádný — —

Balladyna. Rady plané
 si šetři, hloupá . . .

(Slyšet tleskání za chýží. *Balladyna* rozsvěcuje svíčku
 a zakrývají jí dlaní vychází.)

Alina. Ha, zatleskal v lese! —
 Se svíčkou vyšla — Chraň nás, mocný pane,
 jak as pan Grabek tuto zrádu snese,
 neb sestra též chce Kirkora být paní.
 Ó viděla jsem na květnaté pláni,
 ó slyšela jsem pod osykou snivou
 sta polibků; — však odpusť, Pane Kriste,
 že soudím lásku, jejíž neznám bolů.
 Ty vidíš, Bože, já mám srdce čisté
 a nezhřeším ti přísahou snad křivou.

Ó, Bože! ptáčci tvého u prestolu
i o višinku černou mohou říci;
v zobáček mušky kladeš vlaštovici;
chtít budeš-li jen, Bože dobrotivý!
kam vkročím, malin plné budou nivy.

(Usedá na lavici a usíná.)

Skierka (zpívá).

Nech sen štěstí zlíbá skráně,
přimknu oči dívčiny,
já poletím ku Goplaně.

Alina. Maliny, všude maliny ...

DRUHÉ JEDNÁNÍ.

Výjev 1.

Les u jezera Gopla. Východ slunce.

(*Chochlík* a *Grabiec*, tento pokálen červeným blátem
močálů a notně podnapilý.)

Grabiec. Ni na krok nejdu dále.

Chochlík. Ale tak již blízko,
ku tvému domu odsud.

Grabiec. Moje černé psisko,
já nevěřím ti, neboť v bláto, v močál tmavý
mne zavádíš a sem tam ohon mihotavý
ty vykrucuješ, černé kotě... Oheň trysknul,
když hladil jsem tě. Spát chci!

Chochlík. Tabák vezmi čpavý!

Grabiec (drže se dubu). Hleď, jak mne dub stisknul.
Proč ne? hrabiny*) dub je přítel, (k dubu) příte-
líčku,
věř, já tě ctím, co v srdci, to i na jazýčku.

*) V originále »grabina« bílý buk; — hra ve slovích
»Grabiec« »grabina«.

Chochlík. Dál pojďme . . .

Grabiec.

V dubu právě přítele
jsem shledal,

byť okázal's mi ráj, kde Pán Bůh vrabce střílí,
já za třaslavý dub ten věru bych ho nedal. —
Jej opřít nutno — hled! jak omdlévá, se chýlí.
Pse! s lucernou sem! — ztracen doubec je
mou vinou.

Ha! utekl dub — nepoznal mne, obrostl jsem
třtinou,

noc v blátu stráviv.

Chochlík.

Do krčmy pojď — hochu?

Grabiec.

Ha, ha!

jen sem až tedy věrné přátelství tvé sahá?
Ne! nesluší se . . . jestli krčma vzácná dáma
mne miluje, jak já ji — vstříc mi vyjde sama,
je hloupost k dívkám chodit — — Kdo ti
tabák skytl?

Chochlík. Sám lucifer.

Grabiec.

Mne předcházíš si — kdy-
bys raděj chytl,

pse, zajíčka mně — já bych střelil honem.

Chochlík. Čím?

Grabiec.

Hromem! . . . Bratře, teď jsi zas
můj přítel vřelý,

odpuť — prosím — noha má že zavedla tě,
my seděli jsme jak ctnost až po uši v blátě
a kýchali si v nosy — tam o překot spolu.

Chochlík. Zda pamatuješ sobě, co nám třtina děla?

Grabiec. Ta milená! vím, že mně ku pomoci spěla.

Chochlík. Nám dudáka tak zachránila třtina slabá.

Grabiec. A já vždy myslel, že je falešna a chaba.

Chochlík. Jdi dále.

Grabiec. Chci spát!

Chochlík. Vylez na dub!

Grabiec. Na dubu

sedí hejno holubů,

kachny v bílé šplouchají se pění,

a jsi-li v pravdě přítel, dones ku pradleně

mé spodky ...

Chochlík. Ty chceš spáti noční bez čepice!

Grabiec. Že ne? Jdi k čertu, kocoure ty, kouzelnice!

Chochlík. Tak dobrou noc!

Grabiec. Noc dobrou, můj
pse milý!

Já šel bych ještě do krčmy, však nemám síly,
tak dobrou noc! (Usne.)

Chochlík. Jak hloupí lidé ve svém bludě!

On zpil se celý, v rudé umazal se hrudě,
a spí — Goplana nyní ať mu nadechází!

(*Goplana* vystupuje se *Skierkou*.)

Goplana. Ach, kde on? Usnul! Růžná zora hází

mu blesky první na ruměné líce,

však nechť se zora schmuří z polovice

a rosným pláčem tak zatemní skráně

slunečku — by mu nebodalo řasy.
A Chochlíku ty, vezmi z hojné dlaně
zde odměnu!

Chochlík (běře dar).

Svistuň, ořech shnilý
pln tabáku, ó díky, paní, tobě,
španělským budu častovati chasy
opilé dva dny.

Goplana (k Skierkovi).

Ku které se chýlí

Kirkora srdce?

Skierka. Miluje on obě.

Goplana. Ty šlíš!

Skierka. Obě půjdou na maliny, „
jak pravil jsem.

Goplana. Raď, co činiti dále?

Skierka. Spoléhej v černé srdce Balladyny,
v něm závist hoří ve jiskřičky pale,
ba víc než závist!

Goplana. Co činily v noci?

Skierka. Alina Boha prosíc ku pomoci
sní o malinkách v tiché spánku hloubi,
a Balladyna, zapálivši svíci,
ven vyšla, kdosi v osykovém loubí
tam zatlesk'. — Za ní krok můj sledující
dále bral se nocí. Jako přízrak mňavý
šla po trávníku, chvějící se zticha.
Skulinou prstů bílých plamen žhavý

se kmital, jako růže ze kalicha —
 tu blýsknul, hasnul; tu zas hasnul, blýsknul
 procitl ptáček v osykách a písknul,
 a usnul zas, tak vzdušným letem zticha
 se kmitla. Můr věneček zlatoplavý
 se svinul — letěl kol dívčiny hlavy;
 stanula — slyším, ona tichým slovem
 v šum lístků šeptla pod osyky krovem,
 kdos odpověděl.

Goplana. Snad to Balladyny
 as družka?

Skierka. Ne.

Goplana. Kdo tedy?

Skierka. Někdo jiný . . .

(k sobě) Mám zradit?

Goplana (ukazujíc na spícího Grabce).

On snad spěl to ku dívčici?

Skierka. Tak!

Goplana (k Chochlíkovi).

Chochlíku, já velela ti stříci
 a překážet.

Chochlík. Ó, čert milencům škodí!

Goplana. Chochlíka, Skierko, zavři v mušli žabí
 a v jezero puť, jak kocoura v lodi

Chochlík. Ó, paní! paní! raději mne zabij

Goplana. Mně nelze zabít, jenom pokárati.

Skierka. Pojď, Chochlo, loďku sobě obstarati.

(*Chochlík*, kroutě se jako vzdorovité děčko, odchází
 za *Skierkou*.)

Goplana (sama).

On viděl ji — byl u ní v noční chvíli,
 ó kletba! viděl v osykách ji včera.
 Ó zbudte hvězdy světelné své síly,
 že jim jste plály. Zahyň, luno šerá,
 a dráhy mléčné schody třpytné, luzné,
 v prach rozsypte se. On tam byl. Tot' hrůzné!
 Kéž dívka ta jen jeden pohled žhavý
 by prodala mně za brylanty světů.
 Jak potrestat ho? Svlačec ve blankytný
 já proměním se a uzlíky květů
 jej na smrt stisknu. Ó ne, z toho věnce
 by vyšel živý, milenka by snívá
 omdlela láskou, žhavá do ruměnce.
 Jak potrestat ho? V truchlovrbu sinou
 nechť vzroste, ať se korou přiodívá,
 jak v smutek sám by vlastní klesal vinou
 a plakal . . . Milý, až tě budu vídat,
 jak budeš pláčem pláči odpovídat, —
 pak budu plakat, ach, že vrba pláče.

Skierka (se vrací).

Jsem zavřen v mušli a tělo mne svrbí,
 tu po potocích noha moje skáče,
 tu ve povoze mrtvé žáby jedu.

Goplana. Uřízni prut z vrby.

(*Skierka* podá *Goplaně* proutek.)

Nuž vzbud' se nyní, drahoušku můj milý,
 proč nepozdvihneš svojich ke mně hledů?

Grabiec (ze spaní).

Ó nemohu, neb tak jsem notně zpilý. —

Goplana. Rci, proč si večer sladkém ve hovorů,
jak slavík s písni . . .

Grabiec. Podej hříbek z boru,
pod hlavu sem s ním za podušku. A ne?
tož do rybníka, rybo, kočkodane!

Goplana. Poznej moc mou čarodějnou,
do země vrost a z ní vzhůru
vyrost oděn v tvrdou kůru
truchlé vrby větví chvějnou.

(*Grabiec* zapadá do země a vrba vyrůstá na tom místě.)

Rostiž, vrbo plačící!
žaluj, až tě vrabčící
sklubou, potok podreje —
a až vítr rozchvěje
tvoje lístky souvratí.

Skierko, sem sbor slavičí,
ať té vrbě zapěje,
lásky bol — ji vycvičí —
milovati, plakati.

Nad ní nesmí krákati —
krkavců těch družina,
nezemřelať vrbina!

Skierka. Jak pěkné lístky ona rozvinula,
jak uklání se nebi ratolestí,
ta vrba vzešla ze člověka klínu —
a krásnější než člověk věru jesti!

Goplana. Nuž ať tu čeká na svou Balladynu!
ať víčkem kůry — slepým sukem klesti
na dívku hledí...

Skierka. Zřím dvě dívky švarné,
na hlavách nesou černé džbánky z hlíny,
jdou na maliny.

Goplana. Skrýt se do houštiny!

(*Goplana* a *Skierka* se skrývají; *Alina* vystupuje se
džbánkem na hlavě.)

Alina. Ach, plno malin! ó jak lepotvárné!
jak různé, v perlách rosy křišťálové!
Těž Kirkorovi koráloví rtové
jak maliny jsou... Fialinko bledá,
ty vzdycháš marně, nelze natrhati
mně fial nyní — sice sestra shledá
džbán plný malin, z lesa se mi vrátí
a vezme muže, já pak s fialinkou
zůstanu pannou! I kdybyste byly,
fialky moje, růže zlaté samy,
já maliny chci. (Zpívá, hledajíc maliny.)

»Milý můj, můj milý
zlatý, velký pán,
jemu, miláčkovi,
nesu malin džbán,
vždyť můj milý raděj volí
džbánek malin, nežli polí
celý lán — ach!
celý lán.

(Vystupuje *Balladyna* se džbánem na hlavě.)

Balladyna. Jak málo malin — a jak rudě planou,
jak sama krev. Jak málo! Kterou stranou
mám se dát, nevím? Nebe žhavě hoří,
jak sama krev. Proč na krvavo
tak slunce vychází? Nežli takou zoří,
radš noc bych měla. Sestra asi v pravo
se dala, plníc džbánek malinami,
co zatím já tu mezi jahodami
zoufale bloudím, slzou mojí tráva
je porosena.

Alina (z hloubi lesa).

Sestřičko, buď zdráva, —
kde meškáš?

Balladyna. Smíchem hlas její se chvěje!
má plný džbán as . . .

Alina. Nuže, sestřičko má?

Balladyna. Co?

Alina. Džbán máš plný?

Balladyna. Ne!

Alina. Ó růžičko má!
co s tebou?

Balladyna. Nic!

Alina. Jen jedné bez maliny —

mám plný džbán, zle, růžičko má milá!

Balladyna. Nuž vezmi si ze džbánku *Balladyny*
to scházející . . .

Alina. Pověz, kde jsi byla?
dost času měla's, v stejné asi době
jsme vyšly; lesa neskradla jsem tobě,
proč hledíš na mne s takou lící sinou
a zaťatým rtem?

Balladyna. Lezou a se vinou
maliny v džbánku, jako hnízdo s hady,
ty uštkly by mne žahadlem tvé vády. —
Jdi! — buď si paní, sestra zapřáhne se
jak vůl do pluhu; bude olej tlačit
z pichlavých semen, z hnusných makovicí —

Alina. Ó styď se, sestro, — proč se záštím třese
tvé srdce nad mým štěstím.

Balladyna. Ha, ha!

Alina. Co má značit

ten děsný smích — až na duši mi sáhá!
Jsi chora? Pověz! Ty jsi ke Kirkoru
snad láskou vzplála? Zoufalost ti víří
snad v ňadrech, řekni, sestro, bez váhání —
neb hled, vždyť v světě jinší bohatýři —;
z nich muže dám ti — jak se stanu paní!

Balladyna. Ty budeš paní! (Tasí nůž.)

Alina. Ó ta Balladyna!

Co nůž ten značí?

Balladyna. Chci jím potřít hada
v malinách. — — —

Alina. Sestro, ty jsi bleďa, sina,
kalinko moje, co je, co je tobě?

Proč tak jsi bleďa? Jak mé srdce strádá,
jen slůvko řekni! Posadme se obě
a mluvmě sobě pravdy slovo chladné
jak sestřičky dvě (usedajíc na trávniku),
já lnu ke Kirkoru,
ne proto však, že Kirkor jměním vládne,
že rytířem je, pánem velkých dvorů,
má kočár zlatý, krásné zlaté kroje —
a přec mi milo, on že chodí v zlatě,
že meč má jasný, služebníků roje,
on mně jak rytíř v báji připadá tě, —
syn krále, který nalez' ve doubravě
zakletou jakous princeznu.

Balladyna (vstávajíc pomatena). Má milá!

Alina (vstávajíc).

Co to?

Balladyna (s rostoucím šílenstvím).

Sestro, zdálo se mi právě,
bych zabila tě.

Alina. Cos to promluvila?

Balladyna. Dej maliny mně.

Alina. Možná, snad bych dala
za prosbu jednu, kdybys celovala
Alinky ústa, dala by si říci.

Balladyna. Já prosit?

Alina. Jinak nic!

Balladyna (přistupujíc). Jak!

Alina. Plný do okraje
ten džbánek — toť muž, toť miláček snící,
to snubní vínek, zlatých snů mých taje!
Mé vše . . .

Balladyna (s urputnou vzteklostí).
Sem džbánek!

Alina. Sestro, co to značí?

Balladyna. Dej, nebo . . .

Alina (s dětinským posmíváním).
Neb? co bude — to as
k pláči.

Jak? Nemáš malin? žaludy si hluché —
ve džbánek naber, nebo listí suché,
já rychlej běžím — i na úzké mezi —
tě předběhnu.

Balladyna. Ty?

Alina. Bůh ví, kde to vězí —
že předhoním já vždycky v letu tebe.

Balladyna. Ty?

Alina. Nechoď ke mně, zrak tvůj děsný zebe,
já se tě bojím . . .

Balladyna (přibližuje se a běře ji za ruku).
Těž se bojím! . . . K zemi
jen lehni, lehni! (Zabíjí ji.)

Alina. Pušť mne — dobré nebe!
já zmírám . . . (Padá.)

Balladyna. Bože, co to? ach, co je mi?
co spáchala jsem?

Hlas z vrby.

Ach pro Krista Pána!

Balladyna (zaražena).

Kdo to? kdo volal? Litostí já hnána,
snad za sebe jsem modlila se? Zmije!
ne žena, sestra! Krví pomazána
tu i tu i tu.

(Okazujíc na čelo, poskvřňuje se prstem.)

Nikdo nezabije

přec pro džbán malin sestru. — Z boru šera
až ozve se hlas — řeknu — Nemohu víc lháti.
Ba řeknu! zradím! Jakže já, že? Včera
bych byla mohla k Bohu přísahati,
že ne!

Tož v lesy, v bory, v lesní sluje,
ať včerejší to srdce oroduje,
já včera — běda! jsem se nemodlila . . .
To zle je! Dnes již pozdě — nechci znáti,
že v nebi Bůh! Je nutno, abych žila,
jak Bůh by nebyl. (Utíká do lesa.)

(Vystupuje *Goplana* a *Skierka* — Alina leží zabita.)

Goplana.

Ohavnosti bědná!

tak sebe lidé nožem potírají!

Já nevím, jak as lidská moudrost jedná
v případě takém. Nám duchům se tají
ty bylinky, jež hrozné rány léčí.

A ona teplá! Snad je ještě živa;
poustevník často kvítky z lesa mívá,

snad, možná, kdyby ujal se jí v péči,
že vzkřísil by ji . . . Přiveď, Skierko milý,
sem poustevníka.

(*Skierka* odbíhá.)

Ó vy trní! býlí!
až vražednice padne na kolena,
jí v nohy řežte — spárem břitkým, dravým,
ať sledována běsným vichrem kvílí,
ať potoka je pláčem usedavým,
jak sestry pláčem jata, — uslzena.

(*Patříc v lesy.*)

Zřím pastýře, jenž tulák podle jména,
hnán z kraje štěstí, marně v širém světě
milanky hledá — zálibu má v kvěť,
ve slunci, hvězdách, ať zří toto tělo.

(*Vystupuje Filon, hledě k nebi.*)

Filon. Proč mi tak svítíš, Titanova choť,
tou lící, v níž se s růží střídá bělo,
proč planeš, Febe! Ty až k ranní zoři
jsi láskou zmíral na Thetidy klíně
a teď zas pouštíš nebes po končině
své oře bujné, s vlhkých šatů noří
se rosa stříbra. Tam Diana snívá
zahlednouc tebe, hochu zlatovlasý,
před Eudymiem v blankytu se skrývá,
paprskem v hloubi srdce poraněna.

Ó, láska! Světlo! Všeho žití cena
a já jí neměl — ó běda mi, běda!

(Vidí tělo Aliny.)

To božství jakés? Jako mramor bledá.
Ne živa. Bože, přec tak ve své kráse
podobna bohům . . . Není, není živa!
Jak nad ní vrba truchlá kolebá se
a moje duše, ve snění tak tkliva,
slz nemá teď. Samota vysušila
slz mojich zřídlo! Jaká roztomilá
as byla včera . . . Jaká byla vnadná,
jak ona žhavě milovati chtěla,
jí výnek slušel — dneska smrt jí zrádná
již vzala život, ve mrtvolí zdobu
na zhoubu moji mrtvou přioděla . . .
Ó anděle můj! Nevěsto ty z hrobu,
jak milostně tu ruka tvá se bělá
při černém džbánu; — z toho džbánu řine
se malin proud a z ňader úbělových
zas druhý potok žhavorudý plyne —
nach krve, krasší nachů malinových . . .
Ó, vrahu tvému svědomí dvě bude
se mstít za dva krve proudy rudé. —
Ne! to snad dílem lesní zvěři lité,
to člověk nemoh' . . . Bože, rezovité
zde železo, ach! člověk přec byl vrahem!
Ó není schrány — leč pod nebes prahem
před lidmi těmi . . . Spi! at neprobudí

můj polibek tě . . . a mne nechať v hrudi
 nůž tento . . .

(Líbá ústa zesnulé a povznáší nůž. *Poustevník* přibíhá.)

Poustevník. Vrahu! Stůj. — On ocel skrývá!
 za nadry svými! . . .

Filon. Otče, pohleď na ni,
 já nalez' dívku drahou, žel, že není živa.

Poustevník. Ach, cí to meč, jenž taký kvítek raní?
 kdož pustinu tu rudou krví zlívá?
 Zda Popel král sem zbloudil do doubravy
 a skvrní lilje lesův našich . . .

Filon. Žhavý.

Tok slzí smyje krev.

Poustevník. Ó, styď se plakat!

Filon. Aj viz! na nadru modrý kvítek pučí,
 to známka smrti — v sněhobílém těle.
 Hvězdička smrti . . .

Poustevník. Mladý muži, směle
 tu mrtvou zdvihni, vezmi do náručí
 to lehké tělo, pomohu já tobě,
 bylinky v cele mám tam.

Filon. Ó ty v mdlobě
 mi sílíš duši, která se již kladla
 v mohylu žalů! Dovol z této klesti
 utrhnout haluz, zdeť pod vrbou padla
 má milenka, zde pod tou ratolestí —
 zde spatřil jsem ji — zamiloval — ztratil —

než jsem ji pomiloval . . . V minulosti
ztracené štěstí, — já se nezbohatil,
ač našel jsem poklad . . .

(Láme větevku z vrby.)

Hlas z vrby. Přestaň lámat, dosti!
jsem opilý!

Filon. Aj ta vrba mluví!

Poustevník. V lese
to satani. Já znám je, často v cely
mi klepou okna.

Filon. Andělé tu skvělí,
však mrtví . . .

Poustevník. Nuž tvá ruka anděla si nese.
(*Filon* bere na ramena tělo Aliny a odchází s *pou-*
stevníkem.)

(*Goplana* a *Skierka* vycházejí z houští.)

Goplana (okazujíc na vrbu).

Ó kletí lidé! s jakým čelem směli
mi zlomit haluz toho stromu dřeva;
on musí trpět . . .

Skierka. Něco ven se slévá
hořkého z rány — to je jistě voda
ze zrněk pšenky ohněm vypálená,
co pije se . . .

Goplana. To slza potracená . . .
Ach, každé slzy brylantové škoda,
když nevyplyne pro mne ze zřenicí.

Zas budeš, drahý, zítra chodit volně
 a z rána budeš zvat mne ukrutnicí,
 že zaklela jsem tě až k ránu, bolně.
 Teď skryj se, Skierko — hled, jak Balladyna
 sem pomatena z lesa kráčí — siná,
 tak blela, děsně, s rozpuštěným vlasem.
 Pod vrbou sednu, zakryju si líci
 a promluví k ní mrtvé sestry hlasem
 a hrýzti, hrýzti budu vražednici.

(*Skierka* odchází.)

(*Balladyna* vybíhá na jeviště pomatena.)

Balladyna. Za mnou se vítr žene — po mé
 sestře zvidá,

»zabita, mrtva!« hlas můj odpovídá;
 i strom se táže: kde je sestra tvoje?
 Krev smýt jsem chtěla z blankytného zdroje,
 však hleděla tam na mne mlčenliva . . .
 Kde jsem to pro Bůh? — Tatáž vrba snívá
 tu stojí, kde jsem? Sestra moje živa!

Goplana. Slyš, sestro!

Balladyna. Hrozným na mne voláš
 jménem.

Trup mrtvý, trup mi bílou rukou kývá,
 svědomí všecky prosáklo mi vlasý,
 je táhne na zad — žasu ve kamenném
 mi ztuhly nohy . . .

Goplana. Což ty bolu hlasy
ti, sestro, nedí, zle že's učinila?

Což kdyby žila sestra tvoje?

Balladyna. Žila?

Goplana. Snad mohla bysi zabiti ji znova.

Balladyna. Nůž ztratila jsem!

Goplana. Čepel ocelová
nebyla dlouhou dost.

Balladyna. Mou vinou není!

Goplana. Zda Alina však dá též rozhřešení?

a zapomene, dí: Sestřičko sladká,
já měla sen: dnes v naší chaty vrátka,
než do osyk si zašla plna touhy,
zabloudil rytíř. Byl to upír pouhý . . .
Ten upír sestry zamiloval obě,
je na maliny poslal — — já pak snila,
že když jsme byly v hluché lesní kobě,
mne sestra nožem . . . V tom jsem procítla.
Pojď k vykládačce, ta sen zbadá hravě . . .

Balladyna (zamyšlena).

To sen . . . ach! pravda . . . Zdá se, že se klamu,
ba, sen to pouhý!

Goplana. Zcela bez významu!

Balladyna. To sen . . .

Goplana. Jen zbude pouhý s matkou
svízel,

že meškaly jsme dlouho ve doubravě.

Balladyna. A rytíř?

Goplana. Zmizel!

Balladyna. Co díš? pravdou není,
by ukrutně tak rytíř, jak sen, zmizel . . .

Goplana. Já ale žiji!

Balladyna. Kéž bys mrtvou byla!
To sen! to sen! Ha! rozum zvyk' již snění
o tvojí smrti! Kdybych jenom smyla —
krev se své ruky, jak bych šťastně žila!

Goplana (odkrývá tvář).

Jen žij si, ďáble! sestra není živa!

Balladyna. Ó velký Bože — kdos ty — stvůro
divá?

Goplana. Já bublinou jsem, kterou vichry pění
v blankytě vlny, kterou barvou květů
maluje zoře; — buď však spokojena,
já neprozradím tajemství to světu; —
já nechám tě tu — jak jsi, připojena —
osudem s rukou Kirkora i s rukou
zločinu; — ta tě zavede však dále.
Usýchej věčně tajemství tou mukou
malina každá — prozrazuj tě stále!

Vrba má tě zraditi,
zpívat bude její klest —
viděla tě vražditi;
boj se, dívko, vrbice,
boj se květu, dívčice,
každá růže, lilije,
až ti budou vínek plést,

nachem vždy se pokryje
a krev bude nad šarlat
na všech lících temně plát!

Jdi, vezmi džbánek, nejsem zrádná žena,
však příroda, tvým činem uražena,
se mstíti bude. — A domů teď v chvatu!

(*Balladyna* bere z ruky *Goplaniny* džbánek *Aliny* a
odchází mlčky.)

Již odešla si smýti skvrnu šatů . . .
Já jdu zas vlnou sklenou pobíhati.
Ten obraz vraždy — nech jej vlny schvátí,
jej vrhni v *Gopla* zrcadelné vlny.
Ó měsíce ty — lesku tajuplný —
jdu nářkům vrby truchlé naslouchati!

Výjev 2.

Dvorek před chatkou vdovy, zastíněný lipou.

(*Vdova* a *Kirkor* sedí na lavici.)

Kirkor. Kde dcery vězí?

Vdova. Vráti se již, pane,
po druhé jedna, dvě husičky bílé,
po druhé jedna . . . Slza s očí kane,
ach! Kriste Pane, díky přijmi chudé,
že užím je zas.

Kirkor. Která první bude?

Zda *Balladyna*?

Vdova. Jistě! Každé chvíle
je ona první — v kostele a všude;
s varhany první píseň ranní píše.
Těž Alina je časná; — snad již spěje
s ní domů také.

Kirkor. Zda víš, moje stará,
že strach mám věru tvoje o dívčiny.

Vdova. Já také skorem... jak by chmura chará
mi tkvěla v hlavě. Ač tě v této době
tu nouze nikdy není o maliny,
což kdyby se dnes přihodilo právě,
že není malin... Tak jsem řekla k sobě
než přiletěl sen: — kdyby ve doubravě
nebylo malin? Pak jsem si zas děla,
na koně v žlabu vzpomeň, hloupá ženo!
Když nemá ovsa, pojídá rád seno;
má děvčátka-li malin neviděla,
pak borůvky as hledala... Vy králi!
neznáte malin, jahod, sena, slámy,
jeť zlato! zlato! jediný váš známý.

Kirkor. Ó nevěř tomu! často v mrzutosti
ve hradě nudou trávíme dny liché,
já stokrát radš bych, matko, v tvojí tiché
chtěl více žiti... Jaké blaho hostí
ta chýže tvoje — tu na prostém prahu
jak rád bych čekal selskou žínku svoji,
tu ranní vánek hýčká hruď mi v blahu
a tys tak dobra i v tom hrubém kroji.

Vdova. To nedělní jsou přece šaty, prosím,
cajková sukně, ve svátek jen nosím
ornáty také. Aj! zde Balladyna.

Kirkor. Kde?

Vdova. Nevidět ji — mohu však to říci.
Viz, pane, jak ta laštovička siná,
na místě vzlétnout pod slamou se skryla
a sedí . . . Kdyby Alina to byla
a vracela se z háje ve chýžici,
tu slyšel bysi v krovu švítoření
a vyletly by fr-fr v toužném pění,
vstříc Alině a kroužily by kolem,
hvězdičky černé, tísniče se v chvatě
kol bílé hvězdky . . .

Kirkor. Proč tak všecky spolem
se tlačí k ní?

Vdova. Kdož taj ten vybadátě?
jde Balladyna, vidíš?

Kirkor. Tak je švarna,
s tím džbáněčkem svým na hlavince černým!

(*Balladyna* vystupuje se svěřenou hlavou.)

Ó sejmi džbánek, dívčino má černá,
a podej — ho — já snubním slibem věrným
dám prstének ti.

(Běře džbánek; *Balladyna* odvrací hlavu. *Kirkor* na
prst navléká jí prstének.)

Vdova. Jak brylanty svítí.

Kirkor. Ó kéž nám rájem sladkým bude žití;
 jdi podle starých zvyků do komnatky,
 tam nech ti vrkoč zapletají svatky,
 nech upletou jej v čerstvé, vonné kvítí
 a za hodinu chvící, ověnčenou
 tě uzmu matce, budeš mojí ženou!

(Odchází.)

Balladyna. Och!

Vdova. Vzdecháš, dcerko, bledneš, v ne-
 pokoji — —

rty siné stiskáš?

Balladyna. Matko moje drahá,
 jak vyznat nevím . . .

Vdova. Proč, má dcerko milá,
 v ložnici vejít noha tvoje váhá?
 Snad jako srnka utéci chceš?

Balladyna. Síla
 to zla, jež říci mám . . .

Vdova. Jak?

Balladyna. Nedáš víry!

Ach Alina! Ach sestra mladá, rodná
 a drahá tak — Ó! litování hodna!

Vdova. Co, dcerko? —

Balladyna. Ty ji zhýčkala's bez míry,
 tvou vinou, že dnes —

Vdova. Mluv neb hořem skonám!

Balladyna. Já slov se bojím; vím, že nepřekonám
 té slepé lásky, již v ni matka vkládá.

Než kdo by myslil, že ta laně mladá
uteče . . .

Vdova. Jakže?

Balladyna. Již se nenavráť!

Vdova. Že prchla? Kam? S kým? Bože! Zradit
máti! —

Balladyna. Ó, tušila jsem dávno, že tak bude,
kýs mladík zpustlý za ní chodil všude, —
jí v ouško cosi šeptal; ve zátiší
já kárala ji. — Vidíš teď, jak slyší
kázání sestry! Prchla na úsvitě!

Vdova. Nuž do pekla jdi, nezdárné ty dítě,
nehnuly sebou staré oči v pláči,
však ne, ne, dcerko, nemysli, že vedou
si po tobě tak; matka plod má dračí
na místě srdce — lze je rozkrájeti —
vždy kousky hada znovu se zas spředou
jak plátna kousky. — Chtěla bych ji kleti
a trápati . . . víš, co ty zraky značí?
jsouť jak nůž břitký, chtěla bych jí v hrudi —
jej zatnout — ale bez slzy, jež trudí . . .
Snad v šíleném bys uzřela mne zmatku,
avšak nač plakat? Ne! ne! (Pláče usedavě.)

Balladyna. Ach můj Bože!

tak zarmoutit starou, dobrou matku!

Vdova. Tak zarmoutiti! Ó Bože, milý Bože,
než kdo ví? možná, že se ještě vrátí,
při louči možná sama v cizí chatce

za noci steskne po staříčké matce;
toť samo by jí srdce odumřelo,
by nevzpomněla matky.

Balladyna. Již jdou svati.

Vdova. Jak vesele a smutně zase hrají . . .
Tys pokladem mým, skloň k polibku čelo.
Aj, co ty rudé skvrny znamenají?
Toť krev je . . .

Balladyna (zaražena).

Krev?

Vdova. To jistě od maliny
snad, pojd' sem, setru.

Balladyna (stírajíc skvrnu). Sama chci ji stříti.

Vdova. Je ještě!

Balladyna (utírajíc si čelo).

Ještě?

Vdova. Svítí nad rubíny,
jež v prsténku máš —

Balladyna (namáhajíc se poznovu setříti skvrnu).

Nyní ještě svítí?

Vdova. Ó ještě nyní, jako na osyce
list rudý . . .

Balladyna. Ještě? Ó já nešťastnice!

Vdova. Pozorně smyju — čelo své jen schýli —
tu ranku malou. (Vystupuje na špičkách.)

Balladyna. Matko — ustaň — chvíli —
nech skvrnu! . . .

Vdova. Bolí?

Balladyna. Ne, to žádné boly!

Vdova. Já vody najdu tobě pod topoly,
kde pijí vrabci. (Odchází.)

Balladyna. Zajdi, skvrno zrádná.

(Vystupují starosvati a družičky vystrojení s hudbou,
blíží se k Balladyně, jež odvrací od nich tvář.)

Svatové (zpívají).

Neodvracuj čela,
dívko cudná, vнадná,
muž po tobě želá,
kalinko ty mladá,
neodvracuj čela!

Dívky (zpívají).

Chtí nám tebe svati vzíti,
nech brání tě bílé kvítí
i tvůj vínek . . .

Svatové (zpívají).

V bílých květech není síly,
by tě vůní uchránily
před milencem . . .

(Dívky podávají Balladyně košíky květin.)

Balladyna. Pryč, pryč — ach! od kdy bílé růže
v nachu
teď kvetou krví? — Pryč ty koše s květy!

(*Balladyna* utíká do chýže.)

Jedna z dívek. Pohrdla kvítky, jež jí ve ústrety
já dávná její přítelkyně nesu . . .

Jeden z mládenců. Hle, tam ve hustém na sil-
nici prachu
blýsk' zlatý kočár. — Kirkor s knězem k svatbě
jede,
a proti vozu slunko je jak mosaz bledé.

TRETÍ JEDNÁNÍ.

Výjev 1.

Dům vdovy, jenž právě dohořívá; před spáleništěm hrstka vesnického lidu.

První žena. Aj, vidíte, jak ďábel štěstí lidem strojí,
ta chudačka, ta vdova i s tou slípkou svojí
ve voze zlatém jede, po nás blátem hází.

Druhá žena. To pravda věru hořká, že nám
vždycky schází,
co druzí mají.

Stařec. Konec všakým vadám,
dím, stařenka že čestná. Sám náš otec Adam
byl by ji mohl ženou pojat spíše,
než Evu.

První žena. Jabko viset nechala by tiše,
nemajíc zubů . . .

Stařec. Chudých co tě vyléčila
i tebe samu, co tu vřeštíš, paní milá;
již by tě satan dávno do své pojal chvály,
jí nebýt. I můj Stášek, synek malý,

jí žití vděčí — proto já jí nezávidím
 Bůh ví, že ne! Dám sena, sedlo zřídím
 a podívat se zvednem pěkně na starušku.
Dívka. I Balladyně bude milo vidět družku,
 já s tebou, matko, jedu.

Druhá žena. Jak chceš, milé dítě,
 tož natrhejte polních růží, kvítí v žitě,
 na vínek pro tu paní.

Stařec. Nejezdi, ó, matko!
 Ten požár vidíš planout!

Druhá žena. Že tu chýž tak v krátko,
 tak bez okolku zžehli — co víc?

Stařec. Vidět, že se stydí
 za chatu, slámu, chrpy, chudé lidi.

První žena. Že si z nás úsměch tropí — také
 jsem již děla.

Stařec. Jich nechte!

Dívčina. Což ta paní vznešená a skvělá!
 Jak vyhrnula nosík, když šla od oltáře —
 na čele měla stužku černou, místo věnce,
 by lišila se, — dala vlasů do pletence
 jen růže zlaté — bílé ne; líc upírová
 a úsměv hrdý, když jí hraje kolem tváře,
 tu neviděti zoubkův...

Druhá žena. Než se slunce schová,
 do zámku spolu, dívko, jedme Kirkorova!

Druhá dívka. Ó nejed, nejed!

Dívka. Nepojedu.

Druhá žena. Stará vozík spraví;
pojede. Jak jen mluvit? pánů neznám mravy!
Stařec. Mluv zdvořile jen.

Druhá žena. Jedu.

Dívka. K nim je toho třeba!
Na dvůr ti kážou vynést suchého kus chleba
a ty se klaníš nízko, jako víko skříně,
a paní s okna plvne. Vzácná vévodkyně,
já koš ti vajec nesu. — Věřte, že ta žena
již za hraběnkou — dávno byla předurčena,
neb vzít si měla Hrabku — toho, který pije. —
Vždyť o tom víte všichni — snad se nenadále
rozešli s Hrabkou; — divno, kde on seděl,
na svatbě nebyl snad, kdes o tom zvěděl
a do jezera skočil.

Dívka. Nesnadno by bylo
pijanů stonout.

První žena. To snad on teď z lesa k nám
sem letí,
jak vždy provázen celým houfem selských dětí
jak vrabci káně.

(*Grabiec* vpadá na jeviště, za ním zástup dětí.)

Dívka. Ať se nám teď rozpovídá
a ničeho-li neví, nemluvte o ničem,
jdu trhat hrách na věnec. (Odchází.)

Děti. S Hrabcem se Hrabičem
tancujme, tancuj, Hrabko!

Grabiec. Pryč, caparti kletí!

Stařec. Kde meškal jsi? — proč tak jsi smuten, co
pak je ti?

Grabiec. Co? kde jsem byl?

Děvčata. Cos dělal?

Grabiec. Meškal v keři
zrostlém.

Děvčata. Co pravíš? V keři zrostlém?

Děti. Praví, že je oslem!
byl oslem *Grabiec.*

Grabiec. Ticho, kluci zatrolení,
zdá se, že ještě cítím vlastních listů chvění;
mně kdyby byly aspoň zůstaly ty pruty,
jež měl jsem včera — děti, to by byly knuty
na vaše záda.

Děti. Co pan Hrabek zase splétá?

Grabiec (ke starci).

Mně, starče, pověz — možno-li to v prostřed leta,
zda možno vůbec — vždyť mne dosud kůra svrbí —
— se státi vrbou?

Stařec. Vrbou stát se mohou vrby.

Grabiec. Přec jak vrba strávil
jsem den...

Stařec. Co díš?

Grabiec. Já pravil.

Kěž ďábel by vás začaroval v proutí,
té vrby dcerky, kozy z pekel klece

pak pustil na vás. — Byl jsem, to mne rmoutí,
ó byl jsem vrbou!

Stařec. Něco na tom přece!

A byl jsi v krčmě?

Grabiec. Dřív než vrbou byl jsem,
seděl jsem v krčmě.

Stařec. A pil jsi?

Grabiec. A pil jsem!

Stařec (se smíchem).

Pak ovšem, Grabku, vrba se ti zdála.

Grabiec (ukazuje na spáleniště).

A kde ta chýže?

Dívka. Jaká?

Grabiec. Jež tu stála,

v níž vdova žila?

Dívka. Vždyť ta chýže stojí.

Grabiec. Kde?

Dívka. Tady.

Grabiec. Kde?

Dívka. Tu!

Grabiec. Ať sama vás kojí

ďáblice rosou, jak mne napojila,

kdýž chýže tu je . . .

Dívka. Chýž se proměnila
v nos červený tvůj, kdýž ty jsi se měnil
v plačící vrbu.

Grabiec Bodejž tebe ženil
hňup ve hábitě s ďáblem! Kde však tráví
as ona?

Dívka. Kdo že?

Grabiec. Balladyna!

Druhá dívka (vystupuje s hrachovým věncem).

Hravý

ji osud změnil v tento věnec... Nech ti sluší!
(Dává Grabcovi věnec na hlavu.)

Děti. Cha, cha, cha, hrách na vrbě místo hruší,
co zatím, Grabče, kdesi bloudils v nepokoji,
vyzpíval slavík muže sladké milce tvojí.

Dívky. Pan Grabiec byl vrbou!

Děti. Grabiec rostl v lese. —

Dívky. A ženuška mu frnkla zlaté ve kalese.

Děti. Za ní se, Grabku, honem žeň s kouzelným
prutem,

cha, cha, cha!

Stařec (běře Grabce za ruku).

Pojď do krčmy, tam při medu šumném, žlutém
tam vše ti povím. (Odvádí Grabce.)

Děti (utíkají za Grabcem).

Hýl a vrabec jedním zvukem
na buku pěli, ten děl: vrbou jsem, ne bukem,
z něho kručte píšťalky, — nemá milky více.
Cha, cha! vrba, vrbě, vrbátko, vrbovice...

(Děti a celý zástup odchází za Grabcem.)

Výjev 2.

Nádherná síň v zámku Kirkorově.

(*Balladyna* vystupuje zamyšlena, v bohatém šatě,
s černou stužkou na čele.)

Balladyna (sama).

Mám tedy všechno — dlužno užívatí
a učit se po pansku usmívati
i být jak ti, jimž spadlo s nebes v tichu
nesmírné štěstí. — Však tě lidí v světě
již větších než já napáchalo hříchů —
a žijí . . . Z rána svědomí hlas nudí,
s večera mučí, duši celou hněte
a v noci ze sna ukrutného budí.
Kéž nestalo se! ret můj tiše stená,
kéž nestalo se! — opakuje stěna . . .

(Vystupuje *Kirkor* ve zbroji s rytířstvem.)

Kirkor. Jak daří se tu švarné paní mojí?
jak v zámku zvykáš?

Balladyna. Dík, jsem spokojena.

(Vystupuje *Fon Kostryn*.)

Kostryn. Před branou v zbrani rytíři již stojí.

Balladyna. Ó, hrabě, co to? žes tak časně v zbroji?

Kirkor. Odjíždím.

Balladyna. Kam?

Kirkor. Mé dítě milované,
já přísáh' tajit výpravy své cíle.

Balladyna. Mne opouštíš? — ach!

Kirkor. Bože! proč ti kane
se zraků slza . . . ustaň, sice odpovídat
ti budu vzdechů nerytířským hlasem —
a nezdržuj mne svůdným zraku jaseň,
sic oko mé nezvyklé v slunce hlídat
nenajde cesty. Nech se v ňadrech stají
ti vzdechy, nechať kouzla nemetají
z okrouhlé tvojí živůtkové skrýše!
Ať jako břechtán zvadlý klesnou spíše.

Balladyna (padajíc mu kolem šíje). ·

Kam jedeš, muži? — nepustím tě z domu —
proč jedeš? komu přísahal jsi slovy?

Kirkor. Sám sobě.

Balladyna. Nuž ať žhavým ohněm hromu
Bůh udeří ti koňů do podkovy.
Snad bleskem žhoucím kůň tvůj zaražený
se bleskem vrátí zas pod zámku krovy.
A na dlouho chceš sprostiti se ženy?

Kirkor. V třech dnech se vrátím.

Balladyna. Zda jsi někdy měřil,
co v dni je hodin, co chvíl ve hodině?

Kirkor. Ať pozná každý, že mu Pán Bůh svěřil
jen krátký život, ať osvědčí v čině,
co Bohu dlužen.

Balladyna. Ty však žínce milé
jsi dlužen, zůstat.

Kirkor. Nic mne neodvrátí,
já musím odjet. Schyl sem skráně bílé.

(Líbá ji v čelo.)

Před zrakem lidí políbení sladká
a pravdivá jen pohledem chce dáti,
ta bědná ústa, jak laštovka v letu,
chytati musí plaše z bílých květů
polibku něžnou, medovou tu mušku.
Buď zdráva, ženo! Kde je naše matka?
snad že spí ještě — žel, však na starušku
mně nelze čekat.

(Veda ji stranou.)

Viz tu peněz dosti,
jen poruč! bav se! Nakloň ke mně čela!
Jen jednou, žínko, stužky té se zhosti,
to nerad mám — mně čílko patří zcela,
tu stužku rozvaž!

Balladyna. Muži učinila
jsem slib . . .

Kirkor. Za sestru? Tak! než se však vrátím,
hled' s Bohem shodnout se, by netísnila
již páska skrání.

Balladyna. Tak!

Kirkor. Neb se rozekatím,
má milko, na tě! Hrozba ta jest vážna . . .

Buď zdráva! Chlapi na kůň! Služba strážná,
ať zámek hlídá — (k Balladyně) Ty vzpomínej.
(Odchází *Kirkor*, s ním všichni kromě Balladyny.)

Balladyna.

Muži!

On odjel. Proč? Kam! Nádra se mi úží —
a, svědomí, ty hadem díš mi: »Spěje
Alinu hledat.« Ona v hrobě . . . V hrobě?
Hrob najde-li? . . . Já zřela, jak se směje,
jak by chtěl mluvit: Přivezu jí tobě,
však sejmeš stužku, až přivezu . . .

(*Fon Kostryň* vchází.)

Kostryň.

Paní!

pán zaklíná tě, bys mu okna clonou
seslala úsměv.

Balladyna (stojíc u okna, usmívá se).

Muži požehnaní

žen úsměvem pak v slzách sami onou.

Balladyna. Již odešel. (Ke *Kostryňovi*.)

Kdo jsi ty, pane?

Kostryň.

Velím

zde hradní stráží.

Balladyna.

Nahradím ti hojně

tvou bdělost věrnou.

Kostryň.

Sloužím srdcem celým

i bez pobídky, po rytířsku zbrojně,
má paní, tobě. Získali jsme maně
ochranu zámku tomu přetajemnou,

bdít oba my tu budem v hradním staně,
já nad andělem — anděl, ty, nade mnou.

Balladyna. Jak zveš se, pane?

Kostryň. Fon Kostryň.

Balladyna. Ne z Lechů?

Kostryň. Z německých knížat. — Jako psanec
štvaný,

jak pták já bědný, když zažehli střechu,
jsem uletěl; dnes, cizí, nepoznaný
ve vlastní zemi, sluhou v cizím kraji.

Však nemá býti mé to potupení,
tys cizí též...

Balladyna. Jak?

Kostryň. Tys rozena v ráji. (Odchází.)

Balladyna (sama).

Jak seznámila jsem se v okamžení
s tím cizím. — Jemu ničím nejsem vinna,
však hledala jsem zrakem pronikavě
kohosi v davě — věříc, že tam jiná
sbratřená duše mešká, blízka mojí.

Jak začít! Zrakem? pochopí mne hravě?
či promluví? — Jak se lidé bojí,
jak Boha lidí — ba než Boha více! —
jsem šťastna s lidmi.

(Vystupuje *vdova*, svátečně oblečena jako v druhém
jednání.)

Vdova. Moje holubice,
proč králevic tak náhle se tě zbavil?

Balladyna. Což na tom . . .

Vdova. Sotva noc svatební strávil,
již opustil tě, či's ho pohněvala?
To zle by bylo . . . Jak jsi dneska spala?
Má zlatá! Dobře na paměti míti,
o čem nám bylo v novém lůžku sníti.
Mně zdálo se, že ke mně s nebes výše
Alinka přišla, plynouc tichotiše
v obláčcích, řekla . . .

Balladyna. Růženec, o máti,
se modli raděj.

Vdova. Zámyčku chceš dáti
na ústa matce?

Balladyna. Ó, matičko stará!
Hrad není chatou; vše se hýbe, stará,
zde pro sny času není . . .

(Vchází *sluha.*)

Sluha. Jakás psota
před branou stojí, ku vratům se ženou,
vstup žádajíce, smělá, selská rota,
ač stráž s halapartnou ve kříž přeloženou
jim vstupu brání; zvlášť jedna si vede,
stařena s žebřin křičí bez ustání
na strážce: »Slyšte — rcete staré paní,
Kirkora tchyni, Barbora že jede
k ní, přítelkyně, ji jde uvítati.«

Vdova. To kmotra moje. Což nového asi?

Balladyna. Odbuďte vůz ten.

Vdova. Balladyno!

Balladyna. Máti!

což zošklivily se ti zámku krásy,
nuž, jeď si s kmotrou.

Vdova. Jak? v té selské kleci
mám po žebřinách, Bože! já se vléci,
co mluvíš, dcerko?

Balladyna. V žertu jen to pravím,
kaž, matko, ať se vozu toho zbavím.

Vdova (s povzdechem).

Nuž, povoz odtud vypravte zas hbitě,
že spí, jim rcete.

Balladyna (ke sluhům).

Pakli vzdorovitě
vůz nesklidí se — v zámku stráž je bdělá,
ta zažene je.

Vdova (ke sluhovi).

Jenom žádné zbroje —
mi neužijte! (*Sluha odchází.*)

Dobřes, děcko, děla,
vždyť jinak by se draly celé roje
sem do zámku, jen z daleka ať mají
nás rádi. Dcerky ty se ve všem znají,
hloupátka nejsou. Jak jen řekne slova,
toť aby hlava kněze rozuměla —
Má dcerunko! má sukně kartounová
má zbledlé kvítky, jest již ošumělá,

dej mi ji spravít. — Toť přec nemůž' býti,
zde v šerce chodit. Dcerko, moje žití . . .

Balladyna. Jen připomeň mi zítra. — — Matko,
tobě

by lépe bylo v teploučku se schránit
ve komnatě.

Vdova. Mně nudno jako v hrobě,
tak sama sedět. — Což pak ty chceš bránit
mamince v zámku . . .

Balladyna. No! ne!

Vdova. Dcerko zlatá,
že mne máš ráda! A což malinká ta
na čele tvém, ta skvrna . . . Drahá; okaž,
zda bolí tě to? nikdy nezakvokáš,
má slípko zlatá — ač to jistě bolí.

Balladyna. Již dosti, matko.

Vdova. Voda pod topoly
smýt nemohla to. Ó má milovaná,
to jakás divná, ukrutná je rána,
jak pomníš na ni, hned jsi celá bledá.

Balladyna. Proč vzpomínáš mi?

Vdova. Srdce mně to nedá,
to dobré srdce.

Balladyna. Věřím, ale nyní
jdi pohovět si tam ve věžní šíni.

Vdova. V té jizbě?

Balladyna. Tam ti sluzi jídla dají
i pití.

Vdova. Mne tam napojí jak ptáčka.

Balladyna. Jdi, matko!

Vdova. Sivý vlas má bude hračka,
mám se jím bavit? Ó hled, ať se nají
tvá matka . . . Poruč, nezapomeň! —

Balladyna. Peklo!

já šlím, blednu. Jak vše by si řeklo
mne zničit! Jako špačci žvatlajíce,
ti lidé mluví jen o práva síle
všemocné; slova nevážíce sami,
tak mluví, jak by tajně oklikami
mně v srdce mířit chtěli zarputile,
jak soudce přísný táží se mne zkrátka:
Jsi vinna? dotaz to jich stálý ke mně
i muž i matka — prosté vesní plémě,
ač milovat ji musím — neboť matka.

(*Kostryn* vystupuje na jeviště.)

Kostryn. Ve zlatohlavy dal jsem odít sály,
dnes den je sňatku, dnes v zámecké valy
se sjede množství rytířů a pánů,
tvých vasalů to.

Balladyna. Zamkni vížky bránu,
kde bydlí matka — jestiž ona chorá,
má spánku třeba.

Kostryn. Jak že? toho tvora
jsi mléko ssála do ústek svých něžných?
Ach ne, to spíše bohyně as byla,

jež na blankyty mléčnou drahu lila,
 tak že se každá slza ňader sněžných
 změnila v hvězdu a dnes plane světu . . .
 Ta asi tvójich napájela retů
 a hýčkala tě.

Balladyna. Rytíři můj švarný,
 máš ústa zlatá.

Kostryn. Ty pak démantové
 máš srdce. Dal jsem jezera břeh černý
 ozářit, večer ohně brylantové
 ze sudů smolných šlehnou, — k nim se sběhnou
 veselí hosté. Schvaluješ to, paní? *

Balladyna. Čiň, jak se sluší.

Kostryn. Na věžích se sžehnou
 lampičky smolné; zvaní jenom hosti
 do síní skvostných vejít budou směti. —
 Dnes kýsi sprosták zpilý, bez paměti,
 sem dral se, psy já vyštval po vetřelci,
 jej vypudili. Smělec nade smělci
 psům odštěkoval, že znal tebe, paní.
 Jak rouhavě, slyš, taká ústa lají!

Balladyna. Kdo as to?

Kostryn. Z těch, kteří se potloukají
 po chlebě panském — chlapi rozedraní,
 šat spravují si vyškubanou nití
 ze pláštů panských; nerač předpustiti,
 ty neznáš ho as, v ústkách tvójich není

as hlásku toto selské pro příjmení,
prý »Grabiec« — zve se selský onen důra.

Balladyna. Jak, pravíš »Grabiec«? — Těch se-
dláku chmura,
jak kobylek již . . .

Kostryń. Odpust, milostivá,
královna úlu marně též se mračí
na selky úlu, že se kol ní tlačí,
kaž duha tebe nevidná at' skrývá
před zrakem naším — aneb trpělivě
je snášej!

Balladyna. Ó ty synu knížat starých,
se míšíš darmo s těmi, kteří v nivě
vzrostli selské. Ó ty nad tisíci
být můžeš prvním, kdybys v prsou jarých
skrýt mohl tajnost.

(*Kostryń* přikleká a líbá lem šatu *Balladyny*.)

Pojďme k pokladnici
si čerpat zlata, bychom v šumném plesu
své hosty ctili.

Kostryń. Pochodně již nesu!

(*Kostryń* jde napřed s pochodněmi, *Balladyna* jej
následuje.)

Výjev 3.

Les před chatkou poustevníka.

(*Kirkor* ve zbroji. *Poustevník* s korunou v ruce.)

Poustevník. Zde koruna, hled! zlatá, drahocenná,
snad se mi někdy pomocí tvou zdaří
jí vrátit v Hnězdno! Krví nezbrocena
tam lidu vzplane.

Kirkor. Popatř, kterak září
ve slunci, aj to nebes věštba vlídná.

Poustevník. Nám žehnej, Bože! Posloužím ti radou.

Ty, Kirkore, jsi žínku pojal mladou.

Kirkor. Spokojen jedu — mysl má je klidna,
jeť prosta . . .

Poustevník. Já bych spokojen byl s ženou,
jen kdyby prostou byla vady Evy.

Zkus ji v tom; — pošli dobře uzamčenou
skříň manželce a přísnými hroz hněvy,
pečetě jestli shledáš polámané.

(Vynáší železnou skříňku.)

Kirkor. Díš dobře. — Jak mi radíš, hned se stane. —

Zde moje pečeť, žalud zlatý dvojí
ve tlamě kančí. Jdi sám, sluhó, nyní,
zde vezmi, vyřid' švarné žínce mojí,
že velím, aby beze mne tu skříňku
neotvírala.

(*Sluha* odchází.)

Ona věrnou jesti!

Mně cestu sám ty okázal jsi k štěstí,
já vděčen budu, kmete majestátný.

Ó požehnej mi, krále v tobě vítám.

Poustevník. Na čele tvém já vítězství již čítám.

Kirkor. Rytíři na kůň!

(Kirkor odchází. Slyšet dusot vzdalujícího se koně.)

Poustevník. Proč ten rytíř statný

před dvěma sty se lety nenarodil.

Na trůně byl jsem a kraj celý plodil

jen potvory... jak řezbář neobratný,

jenž ve balvanech lidské hledá tváře

a činí lidské stvůry ze kamení,

však bez ducha. Ve tvůrčím zanícení

příroda sní o dile, než se zdaří,

a dlouho zkouší, krsky napřed stváří

a teprv lidi.

(Vchází *Filon* fantasticky oděn.)

Filon. Rci mi, milý kmete,

kde moje milá?

Poustevník. Dosud neožila.

Filon. Ach, rci mi, ukaž, kde se položila —

kde srdce hrob je? Kvítek, jenž o kvete

z naděje, která zaseta v tom hrobě,

bled býti musí.

Poustevník. Věčná žalobnice!
 Proč nečinně tu v lesní bloudíš kobě!
 Běž za Kirkorem, zlaté svoje kštic
 shrň železné si raděj do přílbice
 a na miskú vah, jejichž ve závaží
 jsou losy lidské, hoď to zrnko máku
 života svého — snad to osud zvaží!

Filon. Kde jest hrob její?

Poustevník. Hlína v hrubém tlaku
 jí prsa zhnětla a po bílé tváři
 již červi lezou...

Filon. Ó ne! pod mohylou
 jak rusálka dlí, k džbánu nachýlena,
 z něhož se hvězdy malinové řítí;
 v růžovém věnci dlí tam okouzlena,
 potůček malin postavu jí bílou,
 zakletou spíná, nemůž' zdvihnout řasy
 a očka, až tam vzrostou nad mohylou,
 jak pomněnky ve modrých květů třpytu,
 hleděti budou v rubínové jasy
 hrobního lůna.

Poustevník. V hrobě tolik svitu,
 co nad kolébkou snů.

Filon. Jako štín sirý,
 tam často bloudím, kde svěšené v skrytu
 nad hrobem břízy chví se jako lýry,
 jež dotýkány slavičími tlumy,
 strunami lístků pláčí, teskně šumí.

Tu zaplete ji pelyňkový snítek,
 tu modrák zdrží nad kvetoucím lánem,
 tu jako děcko stane — vzdechů vanem
 čekanky cuchá opuštěný kvítek.
 Ač tělo její leží pod balvanem,
 duch po paprscích měsíčních se snuje
 a často plaše kvítky oškubuje,
 jež každým lístkem měří štěstí chvíle.
 Ach, pověz, kmete, zdali ve mohyle
 o štěstí zdá se?

Poustevník. Zemři, zviš to rázem,
 a vrátíš-li se z hrobu zase na zem.
 pak pověz o tom těm, jež vina pálí,
 by tiše zase na svém lůžku spali.

Filon. Nuž půjdu — stanu v lese na rozcestí,
 a ještěrka-li v pravo zelenavá
 vyběhne, pak se v hrobě zdá o štěstí,
 a v levo-li, pak mrtvola spí líně
 a nesní nic... (Odchází.)

Poustevník. Ó, kolik na svém klíně
 těch nuzáků ta země přechovává,
 šílená matka šilenců. — Kdos chvátá?

(*Balladyna* rychle vbíhá na jeviště.)

Balladyna. Zámku paní!

Poustevník. Čeho žádáš?

Balladyna. Víím, v lékařství že z bylin léků bádáš,
 že hojíš rány.

Poustevník. Vítána buď chata
má tobě. — Kde je rána? musím zříti.

Balladyna. Ó, starče dobrý, chceš mi přislíbíti,
že vyléčíš mne?

Poustevník. Okaž ránu!

Balladyna. V čele,
viz! ha, co?

Poustevník. Jak tváře luny skvělé
ta rána tvá je rudá, krví siná,
ó! řekni, jaká, jaká strašná vina
ji způsobila?

Balladyna. Žádná!

Poustevník. Vše ať se mi udá!
sic nelze léčit.

Balladyna. Malina jen rudá
mi potřísnila čelo.

Poustevník. Musíš říci, která
to doba byla.

Balladyna. Včera.

Poustevník. Tedy ráno včera.

Balladyna. Nuž, ano.

Poustevník. Dej si srdce poklepati,
rci, zdaliž tam snad truchlou pod vrbcí
jsi malin chtěla kyprých nahledati.
Jen řekni pravdu jako v zpovědnici!
Snad malina ta byla kdysi bílá
a tys ji možná sama zruměnila.

Malinu rudou, na tě žalující
 si přilož k srdci... (Odstrkává ji násilně.)
 Srdce v hrudi tvojí
 tě prozradilo.

Balladyna. Starče!

Poustevník. Sestru zabila jsi!

Balladyna. Ne! ne! Zde zlato! Ještě dvojí, trojí
 dám odměnu.

Poustevník. Nač dar, když není spásy!

Balladyna. Jak pálí!

Poustevník. Spala's?

Balladyna. Spala.

Poustevník. S ranou sinou?

Balladyna. Ó nedoznala jsem ti, že jsem vinnou.

Poustevník. Nuž, zač jsi, kletá, tedy zaplatila?

Balladyna. Za léky tvoje.

Poustevník. Bodejž rána hnila,
 až stíny smrti na celou tvář padnou...
 Ó! bylinky mé peklu neukradnou
 víc bolest žádnou.

Balladyna. Starče! Běda tobě!

Poustevník (ironicky).

Jak? ty mi hrozíš — když já ve chorobě
 ti léků hledám? kouzla pekel trudu,
 by sama ránu s čela smazala ti?
 Chceš? sestru tvoji milovanou vzbudím.

Balladyna. Že vzbudíš?

Poustevník. Sestru musíš zavolati,
a mrtvá vstane, rána tvoje zbledne,
chceš?

Balladyna. Tváří tři já míti místo jedné
a na každé z nich tři strašnější rány,
je radš bych nesla soudné do hodiny,
než aby...

Poustevník. Ticho! viny tvé jsou známy
do hloubi srdce. Nech z té prašiviny
se líhnou v mozku červi hlodající,
v svědomí hadi — ať zub jich tě zrývá,
až zemřeš uvnitř, hnilob známkou v líci,
pokryta chodiž jak mrtvola živá.

Pryč, pryč, pryč! klidu nemáš nalézt dříve,
až co ty boží soudy spravedlivé
učiní s tebou... Ach, cos ukrutného,
již předznačil Bůh — snad se zítra splní.
Snad odřekne ti zhola chleba svého,
snad vlas ti copem koltunovým zvlíní
a zabije tě náhle, bez pokání,
blesk, nebes ohněm. Zítra za svitání
tam na zdech zámku prst boží se vryje.
Ó, ty jsi jako kousavá, zlá zmřje
a znamení je horší vypáleno
na srdci tvém, než na tvém bílém čele.
Co? Ty jsi mrtva? Probud' se jen, ženo,
slyš dále.

Balladyna (jako ze sna).

Co to? Ha! cos pravil, kmete,
že sestra vstane? Raděj umru směle.
Proč, kmete, záští divoké tě hněte!
ó běda, běda! (Utíká.)

Poustevník (sám). V smutné lesní tiši,
jak datel zločin v stromy klepe suché
i tnutí nožem budí také hluché
tu echo, jako kata klín když skácí
na kmeni vrchol. Bůh to všecko slyší
a vše se v onu děsnou troubu vrací,
jež kdysi bude k soudu volat lidi.

(Slyšeti smích v lese.)

Chval každý duch! zde satani se smějí.
Goplanská vědma se diblíků rojem
laškuje s duby, z truchlých březin sobě
tu blázny tropí.

(Slyšeti hlasy lovcův a psů vytí.)

Aj, to lovec mrtvý
psy mlhavými mhavé honí tury,
jež slepi jsou ve vichru, blýskavici.
Již jdu . . . já lovy zažehnám a zhynou
na věky věkův; leč to není moudré
sousedství dáblů měnit v nepřátele.

(Slyšeti podzemní zvony.)

Aj, co to? Města dávno potopená
před věky — z Gopla, hle, o lítost prosí
svých věží pláčem. Snad je jakýs křížek

sodomské věže mezi lilijemi
 na vlnách vidět? Půjdu — nevydržím,
 já žehnati jdu městu prokletému,
 snad spokojeně pod modlitbou starce
 snem tichým usne v pohrobní své vlně,
 jak odsouzený člověk, za nějž dítě
 se modlí vroucně.

Výjev 4.

Les jako dříve.

(*Skierka a Chochlík.*)

Chochlík. Zmizel hloupý jako vrána.

Skierka (běře zahozenou do kamení korunu).

Koruna zde zanechaná,
 ať ve vlasech naší paní
 v paprscích se lunny třpytí,
 jak z ohníků vínek svítí
 svanutý ve plápolání
 ve hnízdečko vlasů zlaté.

Chochlík. Aj, zde paní naši máte!

(*Grabiec a Goplana* vystupují.)

Grabiec. Má čarodějko, vláhy, deště mocná panno,
 mrak je ti šatem, v jezeře máš lůžko stláno.
 Květ i strom každý, když jdeš v lese zprahlém
 kolem,

měl by ti volat: sem k nám sejdi, panno vláho!
 též oráč měl by přát si tě nad suchou nivou.
 Ó já být kvítkem, aneb kopřivovým stvolem,
 neb heřmánkem, já věru duší roztouženou
 bych k tobě vzplanul — ihned byla bys mou
 ženou;

však na neštěstí nejsem kvítek onen zlatý,
 jsem člověk z masa, panno, a mé suché hnáty
 by jako nože svadlou kůži rozedraly,
 když by jim v nápoj, v pokrm pouhé hvězdy dali
 a proto s bohem!

Goplana. Běda, jaké slovo chladné!
 dnes růže moje na slunečku vadne,
 dnes otrávil mi rybák rybku skvoucí,
 mé potěšení, ptáčka, který písňě vroucí
 mi zpíval v noci nad jezerem snivým
 na bříze, zabil chlap toporem divým,
 kmen stříbrný též zrubal...

Grabiec. Dnes mne u úst vzali,
 mně vrbami tam pod tím zámkem nařezali.
 To věru zlá věc — svrbí záda, svrbí plece,
 však ač tam bijí, hojně nakrmí tě přece,
 a z odkroucených čepů ze trubice v žleby
 kořalka jasná teče; — proto věru psáno v nebi,
 bych vstoupil v službu, v kuchyň Kirkorovu.

Goplana. Jak? stále k ní jen, k ní jen tíhneš znovu
 ač poznal's včera srdce její. — Milý,
 rci, čeho žádáš? Vlady, moci, síly,

či lící jiných? či ten kámen bájný,
 jenž kouzlem činí — že jak prelud tajný
 před zrakem zmizí člověk, jako ze sna;
 vše míti budeš. Jaká věc to děsná,
 že kouzlem mám tvé srdce kupovati.
 Či mám snad s křídly koberce ti dáti,
 jež nesou tam, kam kdo jen sobě přeje —
 Ó rci, snad chceš tu stanout ve podobě
 rytíře toho, jenž se zjevil v chmuře
 Lechitů šikům v zlatě, ve azuře,
 od paty k hlavě?

Grabiec. Nuž od paty k hlavě,
 jak bubenský král, rád bych stál tu v celé slávě
 s korunou, jabko v levé, žezlo do pravice.

(K sobě.)

Jak ze slibu se asi vymkne kouzelnice?

(Nahlas.)

Střevíce ať mám zlaté, žezlo pana krále.

Goplana. Ó, Dábli, lette vzhůru dál a dále,
 v zory lůže,
 pro purpury,
 na růžičky,
 pro perličky,
 v nebes chmury —
 pro safíry,
 v obzor šířý
 do blankytu,
 pro zlato pak do úsvitu;

je-li v nebi zavěšena,
kdes nit duhy, pak ji dejte
rychle, hbitě na vřetena
tkejte, tkejte, tkejte, tkejte!

(*Skierka a Chochlík* odbíhají.)

(Ku Grabkovi.)

Po jaké zatoužíš zdobě,
stana tuto v černém kole,
takou Goplana dá tobě,
postavu, šat, tváře, rysy. —

Grabiec. V mou mysl král se bubenský jen mísí.

Goplana (kreslíc kolo).

Tiše stůj a nevycházej z kola!
Slyš, jak plesá i ta pláň holá,
jak ve větvi sosen, lísek, buků
sletují se plni zlatých zvuků
zlaté vlhy, slavíkové, hýli,
s nimi k nám se slunce paprsk chýlí
s chvějícími haluzemi stromů,
ale brzy nebe zachmuří se znovu
a přeletnou mlhy ve příkrovu
hvězdy bledé i měsíce zlaté,
jako mračno blýskavic a hromu.

(*Skierka a Chochlík* přinášejí šaty a korunu.)

Skierka. Vše hotovo paní!

Grabiec. Chci spát.

Goplana. Nakloň skrání —
 probudíš se brzo zase,
 duchů roj tu v plné kráse
 postaf krále švarnou dá ti,
 zatím co tu budeš spáti.

Grabiec (ulehaje). Jak divné vše to zde. Noc
 dobrou! — na shledanou
 na trůně Grabku! S bohem varhaníka synu,
 mne v paměti své chovej — k srdci já tě vinu
 a na zdar! — (Zívá.) Bože! jaké divy se tu
 stanou.

Goplana. Spí již — péči o něj mějte,
 kouzla pekel zjednám jemu.

(Setmívá se — červené mraky přecházejí a přízraky
 obklopují odvrácenou Goplanu.)

Skierka. Paprskový plášť mu dejte,
 zlatý stěevíc obujte mu.

(Setmí se úplně. Na hlavě Goplany objevuje se půl-
 měsíc.)

Perla rosy s pláště kape,
 perličky ty seber v trávě
 a přišij mu na rukávě.

Chochlík. Král náš dobrý dobře chrápe,
 na stranu se převaluje.

Skierka. Paní! ať se světlo vrátí,
 miláček již změněn zcela!

(Goplana dává znamení — měsíc mizí jí z čela a světlo se vrací.)

V jakém divném kroji tu je!

(Grabiec vstává se země jako bubenský král.)

Grabiec (zíraje). A — a — a — a — Bůh pozdrav — pohoda je krásná, co to? na bradě vlasy — ďáble, brada řasná, co to? co mi to stropil zase ďábel jaký? a co ten plášť, ty na prsou tu kliky háky? Mně — zdálo se — bah — nevím, co se mně to zdálo, tak jak by v krčmě pivo z beček vytékalo, potopa byla, v ní jsem ploval jako ryba, u čerta! pak se ze mne stala veleryba, sám leviathan v zlatém plášti, v bradě sivé. Ha! pojď sem, moje vědmo, skleněný můj dive, a řekni, kdo mne oděl v bradu sivou, v zlato? co to?

Goplana. Jak sobě přál jsi, postat králova to.

Grabiec (sahá si na hlavu a nahmatá korunu).

Nuž staň se tedy, co již nelze odčiniti, má ruka sáhla k hlavě, korunu tam cítí, to div.

Goplana. Koruna je to Popelova pravá.

Grabiec. Já vidím, lidem stejnou pokrývku že dává jak čapka ... Chrání uši ... A to?

(Okazuje dřevěné žezlo.)

Goplana. Žezlem tvým je pravým.
Grabiec. Jak chceš, můj úhoříku! — Darmo
 k sobě pravím,
 že to je žezlo . . . — nechat rozum chladný
 přemluví zrak, žeť žezlem obušek ten pádný.
 Kde vzali jste jej?

Chochlík. Když tě ještě Grabkem zváno.
Grabiec. Nic nemluv o tom Grabku.

Chochlík. Kdes byl včera ráno?
 občanem rodným lesa, vrbou; z krále dřeva
 si Filon zlomil haluz.

Grabiec. I ta ruka levá
 má tutéž kůru, jež mi kryla údy těla
 a kůra ta je žezlem. Ha! to bude mela
 po hřbetech s žezlem. Ó jak je to k pláči,
 že otce mého, holivousa, země tlačí.
 On hned by odřel dlouhá vousiska ta klatá.
 Ó, moje vědmo, jež po vodě chodíš jako svatá,
 rci, nemůžeš mne láskou brady této zbavit?
 Ne? Basta! jakýs bradýř bude triumf slavit
 na bradě krále. — Třeba do rukou mi dáti dále
 jablko; já pak s kartou bubenského krále,
 jak se zrcadlem světem širým chodit budu.

Skierka. O jablko neměj trudů, —
 vzal jsem vísky ze sousední
 baňku z mýdla; ku poledni —
 hřálo slunce tak, že s hlavou,
 s nohama jsem v prosvitavou

kouličku sed'. Letím hbitě,
 v tom bublinka moje zlatá
 sedla říčky na blankytě;
 koník polní, šelma klatá,
 duhovým když pode skélkem
 klidně spal jsem — vrazil na ni,
 pochován tak pod křidélkem,
 utekl jsem rozespalý,
 na pomněnce z nenadání
 procit' jsem.

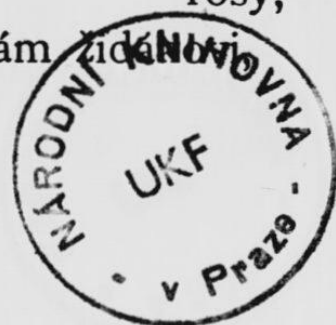
Grabiec. Ty dáble, hlupák, věru, nejsi malý,
 chci jablko — byť krále — přec jablko živé
 a ne snad zase vzdušné jakés klamy snivé.

(Chochlík podává mu jablko.)

Ó díky skládám, pane, zdaž je navinulé?
 Teď všecko mám, co král má, splněna má vůle,
 kde však jsou chlapi selští, poddaní mi rabi?

Goplana. Vše čím na zemi vládnu, vše co k sobě
 vábí
 má bytost: ptáci, rosy, duhy, štěpy, pláně,
 je tvým...

Grabiec. Tož nutno napřed uložití daně.
 Mne slyšte! říši svojí zákonník chci dáti,
 jej vryjte do vrb starých. Teď se budou bráti
 jak rekruti jen: zuber, zajíc, kanec, losy...
 Květ, jenž chce kvítko svoje koupat v kapce
 rosy,
 nech platí — rosu vůbec prodám židům.

ať zaplatí ji vodkou; špačku chytrákovi
 se zapovídá myslit, když chce promluvit,
 a zakazují sněmík vlaštovičkám v síti,
 jenž chtěl by soud o věcech politických klásti —;
 sněm vrabců též je rozpuštěn — já sám si budu
 odměny dávat, věšet, vlaštovičkám pasy
 na cesty dávat, psáti, jaký zobák asi
 neb ocas, křídla — jaké zvláštní mají značky;
 nestrpím starým dávat dítky, malé ptáčky,
 v německé školy, kde papoušky učí žvanit;
 jen z toho straky vyjmu, proto chci je chránit,
 že mateřštině věrně slouží. Cizí láji
 chci odtud jako kanárky hnát. Podléhají
 clu cizí věci —: loket duhy, jenž tkán bude
 ve kraji slunce, luny bílé, nebo rudé,
 neb fialové i kdyby byl ze hedvábí,
 tři zlaté platí; taktéž plátna štuček pravý
 z pavučin bílých.

Goplana. Drahý, co tvé řeči značí?

Grabiec. Co? Vládnu! Milost má hojiti státní
 schodek ráčí.

Od poupat růže — kalina též od kaliny
 a od ořechů platte všecky ořešiny,
 ať prázdný, plný, mák od zrnka ať mi dává,
 ne od makovic. — Neníť prázdná moje hlava.

Goplana. Zde Chochlíka ti, Skierku, nechám, tito
 muži

nech trhají ti květy — lístkem vonných růží

tě zasypou, až usneš. — Zdráv buď do večera,
já na tě budu čekat, hochu, u jezera
a slavíka chci pláčem lákat k svému klínu.

(Odchází.)

Grabiec. Hned je mi volněj, že tu rybí huspeninu
vzal ďas. Hej, sluzi! (K Chochlíkovi:) Tebe vo-
lím za ministra,
jsi dosti hloupý, (ku Skierkovi:) a ty, co máš
očka bystrá,
ty šašku, bav mne, až se smíchem svalím na zem.
Kde, ministře, můj povoz?

Chochlík. Čtyři koně rázem
já přivedu ti hned měsíců se podkovou
a vůz též krásný, celou přípřež Mefistovou,
však před Goplanou nemluv —

Grabiec. A proč?

Skierka. Ona nedá
si dlužit z pekla.

Grabiec. Tatě blázen je až běda,
když půjčuje ti ďábel, beř jen, jeho vozy
ti ušetří bot. (Ku Skierkovi:)

Tebe ať povezou kozy.

Ministře napřed klusej! Vzhůru! není času.

Skierka. Kam jedeš králi?

Grabiec. Kam? Ke Kirkorově kvasu.

(Všichni odcházejí.)

Výjev 5.

Síň v zámku Kirkorově.

Kostryn (sám).

Za stromem ukryt, já za poustevníka celou,
 jsem ženy této slyšel hroznou zpověď celou.
 Ó, štěstí! Teď mám zlaté tajemství to v klíně.
 Moh' bych je směle z hradní rozkřikovat síně,
 neb svému pánu ihned věrně vypovědít,
 neb hroznou pověst jenom po slabikách čedit,
 jak přesypací písek v teskné paní ucho;
 až shlednu však, že v pokladnici její sucho,
 jak v Araratu čele . . . Vizme! paní zde je.

(Vchází *Balladyna*, hluboce zamyšlena.)*Balladyna*. O všem, on ví — ten člověk starý!

Poví stromům

a stromy budou o tom žvatlat v hluché noci,
 až vzroste strašná pověst . . . Ó myšlenky bědné,
 jak děti plaché, stínů lekáte se pouhých.

Ten stařec moje slova zkoumá, skládá, sbírá
 a soudí. Ne, to nemůž' býti! žena mladá,
 ta nezabila. — — Je-li domněnky své jistým,
 kdož uvěří hned jemu jako otčenáši?

A uvěří-li! jestli přece poutníkovi
 sem zbloudilému zradí strašný zločin paní,
 než vyřkne jméno, lekne jistě se muž prostý

msty velikého pána. Snad též jestli stařec má srdce dobré, on sám na jazyku konci nalezne radu dobrou. Nač nám lidem škodit? Ó snad již také zapomněl sám. Nerozvážná já žena na to myslím, nač on myslit přestal. Neb což já značím, aby o mne lidé všichni se zajímali, střežli, zničit chtěli? Peklo!

slov tisícem přec nelze zabiti to slovo.

On ví! Proč já jen k tomu muži chodila jsem, já zmátla jsem se, ruka satana mne svedla; když pomním na to — nebýt návštěvy té kleté — ten stařec byl by jako lidí miliony, jichž v světě nepotkám již. Ha, když pomním

na to,

že hodina ta děsné, strastné tuchy plná,
by byla jako všecky včerejší ty chvíle,
ba klidnější snad — mnohoť by se skrylo
strachu

v dnu jediném, jen tajemnou mou tiší!...

Však nyní vše se znovu prozrazuje, tváří
vždy ukrutnější. — Věru závidím já oné,
jež ráno byla mnou.

(Kostryň se blíží.)

Kostryň.

Aj, od hraběte nese

ti honec dary, rozkaz čeká přede vraty.

Balladyna. Od muže dar? Ať vejde do komnaty,
ať je tu složí. — Stůj! — Znáš toho v lese
tam žebráka.

Kostryn. Snad poustevník starý?

Balladyna. Ach, nevím proč se stále myslí vine mi onen stařec... Kde je honec s dary? jsou jistě drahé!

Kostryn. Hrabě Kirkor slyne svou štědrostí, jak slunko, které zlatí, vše kolem a stře paprsků svých růže.

Balladyna. Jsem zvědava na projev lásky muže, dej mi sem honce ihned zavolati.

• (*Kostryn odchází.*)

Což po darech, když s touhou nevíta·je má mysl... Proč jsem jenom Kostrynovi o starci řekla.

(*Vchází Kostryn s Gralonem.*)

Gralon. Po mně lásky slovy tě Kirkor zdraví.

Balladyna. Zdráv?

Gralon. Jak malina je.

Balladyna. Což muž ti kázal takou oslazenou dát odpověď?

Gralon. Pro paní urozenou, dal skříňku tu mně, rudou se pečeti a pravil přísně, že sám vzkazuje ti, má paní vzácná, že mu nesmíš zrušit té pečeti, ni hnouti zámkem, víkem, než on se vrátí.

Balladyna. Nechat umru mžikem,
jestliže duch můj smysl slov těch tuší,
opakuj!

Gralon. Hrabě...

Balladyna. Víím! chci vysvětlení,
proč schovávat mám skříni spečetěnou,
až na den soudný stále uzamčenou,
když darem jeho.

Gralon. Rozkazu to znění;
vííc neřek'...

Balladyna. Hlupče! Svého mozku schránku
na krku nosíš v plechu skořepině,
by vrabci v ní si, jak v děravém džbánku,
svít hnízdo mohli. Okované skříně
se dotknout nesmím. Ha, Ha! v tomto daru
je nedůvěra a ne lásky tužba.

(Ke Gralonovi.)

Ty podlý chlope! ač tě dlouhá služba
již pojí s pánem, nechtěl bysi přece
skříň vypáčiti? As tě svrbí plece,
ty výprask cítíš — já však jeho paní,
když chci — ba kdyby moucha zabzučela,
ba kdyby tichý skřivánka zpěv ranní
jen šeptnul: otevř a od skutku smělá
tě ruka dábla chtěla odehnati —
ty vědětí máš, chlope — že vždy platí
má vůle...

Kostryn. Paní!

Balladyna. Snad mi připomíná
hlas tvůj, že, pane hrabě, pravdu máte;
račte zkoušet — mne to nepomate!
Můj Bože, být já zvědavou jak jiná,
já bych — však vy mne všichni dobře znáte,
já zdráhava tak, že ni na zahradě
jablko spadlé sobě neosvojím,
jít s chlebem, s vodou se též uspokojím —
muž přeje-li si, žíti chci jak vrána
na cizím plotě. Nejsem rozhněvána.
Zde starý. (Ke Gralonovi:) Viz ten zlaták rudý,
jej vezmi — prohraj — vínem zalej trudy
a leť za pánem, rci, že nedočkavě,
jej čekám, slzy tady pro něj roním,
že nad hedvábným pasem hlavu kloním,
proň. — Avšak, pověz, kde pak jsi as právě
opustil pána.

Gralon. Nad Goplanskou strání.

Balladyna. A nikde cestou nestavil se zatím?

Gralon. U poustevníka.

Balladyna. Bože! slitování!

u poustevníka! Pověz, věř, já splatím
tvé slovo zlatem, ale nechať pozná
má duše pravdu. Slyšíš — přebohatě
já odměním tě, tonout budeš v zlatě.

Však pravdu pověz, byť i byla hrozna!

Gralon. Oklikou, scestím, po divokém křoví,
pán klusal napřed na svém levhartovi

a husím chodem vzadu my za pánem,
v tom pánův kůň své zadní nohy vzpítíl,
jak by sám satan octnul se mu v čele,
a hrabě pravil: »Mrtvolu jsem cítil...«

Balladyna (vzrušena).

A s koně sestoup'.

Gralon. Zvolal: »Za mnou, braši!«
a pěšky s mečem až pod vrbu skočil,
zřel mrtvolu tam; z prsou se jí točil
roj hadů sinných...

Balladyna. Ó!!!

Gralon. »To cestě naší
as věštba dobrá!« děl, »zde v cestě leží
před námi mrcha zabitého tura.«

Balladyna (oddychujíc si).

Ach...

Gralon. »Dobrá věštba pro junáky svěží,«
dí hrabě Kirkor, my vzkřiknuli »Hurrá!«
a znova na kůň!

Kostryn. Gralone, tys řekl,
že mrtvola to, z kteréžto se vlekl
po řadru bílém hadů kotouč v mechu?

Gralon. Tak! Z mrchy tura.

Kostryn. Nešťastná ta laně.

Gralon. To byl tur samec.

Kostryn. Tam kde vrby skráně
se v potok chýlí, v malin libodechu,
že?

Gralon. Tak! tak! pane!

Kostryn. Blízko starce chaty?

Gralon. Tak!

Kostryn. Praviš, tur že byl to rozsochatý?
pod vrbou?

Gralon. Ano!

Kostryn. Přísahej!

Gralon. Proč?

Kostryn. Lháři!

já vím, že nebyl tur to — u satana tváři
chci přísahati. — Nuže braň lež svoji!

(Ku Balladyně, tase meč.)

Jej nutno zabít mečem ve souboji

Balladyna (s pomatením).

Ba nutno!

Kostryn (útoče). Braň se!

Gralon (bráně se). Ach, co vše to značí?

(Bijí se. Balladyna snímajíc meč se stěny, ze zadu
zabíjí Gralona.)

Balladyna. Zde máš!

Gralon. Ó nebe; tady zločin kráčí!

(Umírá.)

Kostryn. Víš, paní má, že setkali jsme spolu
se u starce tam, — víš-li, co to značí?

Balladyna. Víím, Bože!

Kostryn. Na se béřu polovici bolu
i strachu tvého.

Balladyna. Co tvůj rozum praví?
co činiti mám?

Kostryn. Neztráćeti hlavy!

ČTVRTÉ JEDNÁNÍ.

Výjev 1.

Sál v zámku Kirkorově. — Hostina. — Okny
vidět blýskání.

(*Grabiec* přioděn jako král sedí na prvním místě.
Balladyna, *Kostryn*, *šlechtici*, *zámečtí sluhové*, *Chochlík*
a *Skierka* stojí za křeslem *Grabkovým*.)

Jeden ze šlechticů.

Ó zdráv buď, jasný králi.

Grabiec (k *Chochlíkovi*). Ministře, vzdej díky!

Chochlík (s úsměšným posuňkem).

Král děkuje.

Grabiec. Vel, blázne! dojdi na kuchtíky,
ať nová jídla dají.

Skierka. Nesnadné to věci,
nic kuchař nemá na zub krom telecí hlavy,
nedopečené ještě na královské pleci.

Grabiec. Na hradbách zámku dva jsem tučné
viděl pávy,
je upecte a dejte na stůl, počkám na ně.

Kostryn. Krm poslední teď, sluzi, stavte na stůl páně,
před krále dejte mísu vrchovatou zlatem.

Grabiec (běře z mísy zlatáky, dává z nich Chochlíkovi
a Skierkovi a pak si sám naplňuje kapsy).

Ministře na rok napřed spořádán jsi s platem
a nedři mi tak lidi. Zde, ty kvítko čertů,
za tisíc vtipů zlaták — připrav lázeň žertů;
a sobě též za těžké platím panování,
to i to — schovám sobě zítra na snídání.

Balladyna. To čest je pro mne, již prokázal vlídně
král vzácný, poctiv zámku mého stolu,
ó pijte, páni!

(Ke Kostrynovi, který tiskne potají její ruku.)

Pro Bůh, jenom klidně,
vždyť hledí sem — a zhynem, jestli zvědí.
Pánové, pijte! Pane Chrouste z Jemiolu,
jen pijte, proč pan Gryf tak němý sedí?
Hoj, vesele se dejte ve zábavu . . .

První ze šlechticů. O znacích mluvmé.

Grabiec. Já mám v erbu zlaté
střevíce, krále, korunu a hlavu.

První ze šlechticů. Já mám dvě břevna.

Druhý ze šlechticů. Úlu polovici.

První ze šlechticů.

A hraběnko ty?

Balladyna. Já?

Kostryn. Což nepoznáte
princeznu z Trebizondy?

Grabiec. Pro světici!
tys narodila asi plné koše
na světě knížat! Měla's, paní, groše?

Balladyna. Já? — Ó jak hrůzno! Strýc nelítostivý
mne vyhnal z domu, zloupil o podíly
a králevici, bratři moji milí,
jím porubáni.

Grabiec. Ach! jaké to divy!
kdo věřil by?

Balladyna. Jim nedáváte viny?
Já neprosím o vaše slitování,
jáť aspoň život uhájila sirý,
však matka moje! Ach, nešťastná paní,
zazděna byla hradním ve pilíři.

Grabiec. Nebohá žena!

Balladyna. Ale nač se šíří
má ústa o tom, co mne žhavě bolí,
ó prosím! pijte, číšníci, sem v stoly
jen noste víno, dolévejte stále.

Hlas sluhy za kulisou.

Stůj, matko!

Hlas vdovy za kulisou.

Páni, pusťte mne jen dále.

Balladyna. Ach, kam ji skryju?

Vdova (vrazí na jeviště, prodravši se služebnictvem,
a stane, uklánějíc se celá pomatena).

Klaním se vám, páni,

rytíři! — Dcerko! ach, to příliš kruto,
mne zapomenout.

Balladyna. Co ta bába žvaní?
Kdo je ta žena?

Vdova. Páni mladí tuto
se baví dobře. Však na matku přeci
je dlužno myslit, mne tu jako v kleci
zamknuli! stará čeká, čeká, čeká,
a ani chleba neposláno kůry.
Mám hlad už, dcerko! Aspoň kapku mléka
mi dejte, však tě jistě mana s hůry
nebude padat bídnou pro stařenku.

Balladyna. Co znamená to? Ona pomatena.

Vdova. Ó podej, dcerko, zlatou onu sklenku,
chce pít se matce...

Balladyna. Proč byla ta žena
sem vpuštěna?

Kostryn. Ji seberte... Ó, králi!
to šílená je...

Vdova (k Balladyně). Balladyno, zdali
»maminko« řekneš přece jednou matce,
ne stále »stará«.

Balladyna. Seberte ji v krátce.

Grabiec. Cha! Cha! starost máte selskou se
maškarou,
posadte raděj tuto matku starou
sem za stůl s námi...

Vdova. Jak jsi dobrý, králi!
 aj vidíte to? pro mne křeslo v předu,
 tak, tak je třeba, aby všichni dbali
 matičky šedin. Což já sama spředu
 si lepší sukně to snad z pavučiny?
 To vinou mojí kvočny Balladyny,
 že v cárech jsem tu nerada neb ráda,
 ať nediví se nikdo z vzácných pánů,
 že nemám sukni zlatem vyšívánu,
 že (ukazujíc na sukni) práchnivý cár s hnátů
 mojih spadá,
 jen prosím dceři odpustte.

Balladyna. U pekla!
 jak vpuštěna sem žebračka ta vzteklá,
 jak octla jsi se zlatém ve pokoji?
 Já tebe neznám!

Vdova. Boží archanděli,
 že neznáš matky, matičky ty svojí?

Grabiec. Cha, cha . . . sluch krále jistě rozveselí
 řeč taká!

Vdova. Opač, dcerko, výrok smělý,
 že neznáš matky, jež zrodila tebe — —

Balladyna. Snad znáte ji, vy páni, jméno vy snad
 víte,

té jedibáby.

Vdova. Ó světte mi s nebe,
 vy hvězdy Boží! křivdu dosvědčíte.

Je z vás kdo otcem? Carodějko klatá,
ó, nezdárnice, ni já neznám tebe ..

Balladyna (ke Kostrynovi).

Ať postaví ji ihned přede vrata.

Vdova. Ze sebe sama já, ó kruté hoře!
zrodila rakev.

(Služebníci na znamení dané Kostrynem popadají
vdovu za ruče.)

Pustte mne, ó, dítě!

ó, dcerko, považ, jak tam venku v dvoře
tak temno, prší . . . a hrom burácí tě
a čeká, by moh' v šedý vlas mi vdeřit.
Jen hledni oknem. Hrom bude as věřit,
jak samotnou mne spatří v blesků plání,
že nějakou jsem hroznou vražednicí,
jež nocí bloudí

(Sluhové tahají ji na nové hněvné znamení *Balladyny*.)

Vyzvu blýskavici,

by v zámek bila hromem . . . (Ke sluhům.)

Neškubejte!

Já půjdu sama; svět buď pustou plání
pro starou matku.

Balladyna.

Kus chleba jí dejte!

Vdova. Kéž chléb tě, dcerko nešťastná, by zdávil.

Ó neškubejte! Roztrhaná, věru,
již dost má sukně — čím by vítr bavil

se než s tím cárem? Peklo měžž svou dceru,
ta není mojí, mojí není, není.

(Odchází vyvedena služebnictvem.)

Balladyna (po dlouhém mlčení).

Proč jste tak smutni? Hostiny když konec,
tu hovor všude, kde se číše pění,
vy však jste tiši, jak v loupežném hradě.

(Slyšet klusot koně.)

Aj, kdo to kluše?

Sluha.

Přibyl pánův honec.

Balladyna. Ať vejde.

(*Honec* vchází.)

Zdaž mně zprávy jaké nese?

Honec. Pán zdraví tě a koří se tvé vnaďě.

Balladyna. A vzkázal ti kdy ke mně se zas vrátí?

Honec. Jej bouře v blízkém zastihnula lese

a koně hromu poplašila tlukem,

po bahnech bředli; sosny ohýbati

se počly s děsným praskotem a hlukem,

a nebylo lze zámku stihnout z blízka.

Pan hrabě čeká v poustevníka celi,

až mine bouře — hřmítě stále, blýská.

Balladyna. Což s pánem v světě nového jste zřeli?

Honec. Pan hrabě skončil výpravu svou obmý-
šlenou.

Jak vyjeli jsme v posled z těsných ulic Hnězdna,
kol rudé brány — potkali jsme náhle čet

rytířů statných v zbroji. Na jich čele Popel
jel na komoni. Tu se komoň jeho vzepjal
a švihal prudce vzduchem kopytem svým
těžkým,

nad hlavou lidu nízko klečícího kolem.

V tom Kirkor — kdo by myslil? Kirkor pán,
sám třetí,

chyt' pevnou pěstí koně královského uzdu
a vykřik': »Vrahu podlý, trojí zločin, vraždu
jsi spáchal, abys trůnu dosed'. — V peklo
s tebou!«

I rozťal mečem přilbu jemu se korunkou,
za šaty chopil mrtvolu — pak pozdvihl ji
a okázal ji lidu. Lid oněměl zprvu,
pak ale náhle k nebi hlasným zvolal křikem;
zda schvaloval či reptal nebylo hned znáti.
Jen chvilenku — dav nás, jak mravence tři
drobné

obklopil, stíšnil, stisknul. Kirkor jednou rukou
mrtvolu držel — v druhé meč svůj zkrvácený.
My rytíři zas jeho rozkaz konajíce,
jsme netasili meče. V tom dav lidu jako balvan
sražený větrem na kolena rázem padl
před obrovitým Kirkorem a vesel zvolal:

»Ať žije lidu mstitel. Kirkor král ať žije!«

Balladyna. Jak pravíš? Kirkor králem?

Honec.

Rač vyslechnout konce;

když provolán byl králem — Kirkor meč si pádný

o mrtvoly šat otíral a bylo znáti,
že rozvažuje, jak by slovem vyřk', co myslí.
Na konec pravil: Leši! neznámý já rytíř,
přec nesmím vládnout přeslavnému lidu.
Co učinil jsem — bylo ne snad k povýšení
mé hlavy, ale jenom ku národa štěstí.

Já stvořen jsem jen pro klid, vesní pro zátiší,
pro mne již těžkou byla hraběcí má hodnost
i snížil jsem ji o stupeň již, za choť pojav
na místě jakés princezny jen selskou dívku,
ta místo štítu šlechtického spojila mi něžně
džbán plný malin s mými znaky, však tě ona —
se nepodobá královně a říšské paní,
by nechtěly as dětem selky podléhati.«

Balladyna. To hnusná šalba, klam jen, šalba
sama. —

Honec. Dále

pak mluvil Kirkor: »Hlašte po vsí rodné zemi,
že bez krále je — a kdo v zámku objeví se,
jsa zdoben v skrání pravou krůnou Popelovou,
korunou, v které známý brilant »zmije oko«
je ve třech perlách vsazen mezi rubínů dvě,
jej zvolte králem.« Národ svorně jedním hlasem
na slova tato vešel — a teď osiřelý
tam čeká, až král, dědic koruny, se zjeví.

Grabiec (na nějž všichni pohlížejí).

Proč tito lidé jak havrani hledí na mne?

Šlechta. Klekněme před ním všichni. On tě vy-
voleným,

on králem...

Grabiec. Králem? Já? Ó nebýt ochmeleným,
spil bych se... Jak tak hloupým osud býti
může.

Já vyskočil bych z kůže, kdyby tato kůže
teď nebyla již královskou...

Šlechta. Náš král ať žije!

Grabiec. Sto let budu — sto let žíti, převlek'
jsem jak zmije

svou kůži — páni — z brilantu mám oko hadí.

Hned spustil bych se v kurant s paní — ale vadí
mně vážnost krále, která vážně sedět učí.

Tak se v trůn zlatý pevně vrazím vládou svojí,
že žádný člověk od trůnu mne nerozdvojí.

Ó jaký div to! (Ke Kostrynovi.) Slyš, jak vztekle
bouře hučí,

jak řinčí okna. Slyším jako pláče vzlyky,

z té děsné bouře...

Kostryn. To jsou nočních stráží křiky.

Balladyna. Ne, to jsou zvuky jiné — hlasy
z mrtvých světa.

Ó nalej vína, vše se podivně tak splétá,
jen oběsit se...

Grabiec. Nyní pane po hostině
je třeba schystat novou kratochvíli,

dej medvědy sem vpustit ze kuchyně,
kde točí rožněm, by nám zatančili.

První sluha. Pán postřelil je a kulhají právě.

Grabiec (k Chochlíkovi).

Mé žezlo vezmi, ministře můj milý,
a zahraj na ně hlasně, pronikavě,
jak na píšťalu a uzavři hbitě
ty dírky prstem, hned jakmile by tě
napadla jakás myšlenka ku spáse
mých poddaných, sic vyjde ze kotrby
hloupými vraty — — hraj ať ozývá se
zpěv . . .

Chochlík. Co hrát pane?

Grabiec. Klad v otvory vrby
své palce, žezlo z mé je vlastní kůže,
co líbí se mi — uhodnouti může.

Skiierka. Nuž, hrej, já svolám ku průvodu sboru —
ozvěny všecky ze tmavého boru,
jež viděly vše.

(Chochlík hraje na flétnu smutnou vesnickou písničku
a smíšené hlasy ve vzduchu počínají zpívat.)

Obě rád má pán,
obě vzaly džbán,
která malin víc sebere,
tu za ženu pán vybere.
Cha! cha! cha! cha! cha!

(Píseň zaniká jako ozvěna.)

Balladyna. Co to značí? Kdo píseň takou zpíval?
a končil smíchem . . .

Kostryn. Pst! přeludy pouhé!

Balladyna. Ó kdo to zpíval? (K Chochlíkovi.)

Prosím jenom dále

si hrej a zpívej. (Ke Kostrynovi.) Kostryne, ty
v taji

hleď do tváře těm lidem, a jak zpozoruješ,
čí ústa pějí — pověz, rozmyslím si,
co s člověkem tím. (K Chochlíkovi.) Nuž, du-
dáku statný,

jen zahrej ještě vesnickou nám píseň
ozvěny probud', jež nad námi visí
v kupoli síně. — Utřete hned svíce!

(Chochlík hraje.)

Zpěv duchů.

Sám ti satan juž
vložil v ruku nůž,
sestřička jde na maliny,
ty v ní vrážíš — nuž svůj siný,
zrudnul krví. Ó!

(Píseň končí ozvěnným stenáním.)

Kostryn (k Chochlíkovi).

Dost! paní klesá.

Balladyna. Ne, jsem při vědomí.

Jen pějte — jasněj' světla nechať vzplanou!

Zpěv duchů.

Jaký hrůzný zjev,
v černé řase krev,
kdo ví jaké ze příčiny?
od maliny, od kaliny
snad. Cha! cha! cha! cha!

(Píseň se opakuje.)

Balladyna (dává znamení rukou).

Dál!

První z pánů.

Co ta paní tak je pomatena?
proč ten žár v oku? Přec tu píseň znáte,
již vesničané při hrabání sena
na fletně hrají. Proč pak ji tak mate?

Balladyna. Dál.

První z pánů. Ó vzbudte, prosím, ženu tuto
bledou,

vždyť spí tu, majíc víčka otevřena.

Kostryň (k *Balladyně*).

Vstaň paní!

První z pánů. Ať ji sluzi odevedou
v zahřáté lože — ztrnulát' je děsně.

(Hrom hlasně rachotí. — *Balladyna* se probouzí.)

Balladyna. Jak bylo se mnou? Jsem tak umořena
sny ukrutnými. (Ke *Kostryňovi*.) Jistě hovořila
jsem ze sna... Rci! Ó! mluvila jsem ze sna?

Kostryň. Ne!

Balladyna. Díky Bohu! však dokud jsem snila,
rozmluva vaše byla asi děsná,
o čemsi hrůzném. — Pijte, páni, vidím,
že kdybych byla raděj' sedla k stavu
než ke stolu, snad volnější teď hlavu
bych měla ...

Grabiec (probouzí se).

Páni! odpustte, vás prosím.

Hodovníci. Proč?

Grabiec. Prosím — prosím — ó velmi se
stydím,

že usnul jsem tu. (Pije.) Kirkoru hold skládám.

Hodovníci. Zdráv Kirkor!

Grabiec. Jaký je to poctiveček,
on místo vlády, maliny chce jísti —
aj — nějaký ať zajde mysliveček
do boru a nám maliny sem snese.

Balladyna. To strašný nápad!

Grabiec. V podzámeckém lese,
být musí as keř malin, chutný, hebký,
že raděj Kirkor džbán těch malin volí,
než královský plášť, žluté, zlaté trepky.
Kaž, podstolí, ať sem v hraběcí stoly
džbán malin oněch k ochutnání snese.

Balladyna. Jen odvahu! — Nic dál snad nestane se.
Ozvěny slyšet z hrobních rozevalin,
vyčkejme, jaká vyřknou ještě slova
vzrušené hroby kromě »Dejte malin«.

(Zjevuje se bílý stín Aliny se džbánkem malin na hlavě.)

Ó dávno jsem tě cítila ve vzduchu!
Teď vidím tebe... Jak tvé oči planou!
Já nelekám se tebe — však, ty bílá,
se nepřibližuj ke mně

První ze šlechty. Co to mluví?

Balladyna. Mluv se mnou přes stůl. Někdo nechat
podá

mně ruku, já se bojím . . .

První ze šlechty. Slyšte, páni,
jak zub jí o zub drkotá ve chvění . . .

Balladyna. Pryč klatá! — Odnos, odkud přinesla jsi
ten džbánek plný čehos, co se hýbe,
jak to, co v hrobě. Či to oběšence,
jenž před lety tu zhynul v zámku věži,
stín padl sem a na nohou tu stojí,
ni nedýchaje? — Pryč, vidino bílá
té porubané.

(Stín zmizí.)

První ze šlechticů. Aj, zde vůně malin . . .

Druhý ze šlechticů.

Vzduch plný malin . . .

Balladyna (padajíc). Umírám — ó běda!

Kostryn. Hoj, sluzi! vodu sem na líce bledá
a ňadra — sám já roztrhnu jí šaty.

(Vcházejí ženy.)

Odneste paní!

(Vynášejí Balladynu.)

Račte ze komnaty,
 již světla hasnou — masa, chleba kusy
 se válí tu a budí pravé hnusy.
 Snad házet chcete ohryzené kosti
 po sobě vzájem, jak Dančící činí?
 Do komnat prosím, milí páni hosti.
 Pryč stoly! Vedte s pochodněmi krále
 na lůžko, jež mu tam ve věžní síni
 je stláno v prapor. Zítř v hradním sále,
 až rozední se, dál se budem smáti,
 však pro dnes dost již. — Páni, čas je spáti,
 opustte křesla, číše, není času...
 Jak těžko Lechy sehnat ode kvasu,
 na uchách džbánku jak pijavky visí,
 ač hudba škytky v hovor jich se mísí. —

(Mezitím co mluví, vynášejí se stoly; Grabce vyprovází
 služebnictvo s pochodněmi; za ním odcházejí všichni
 hodovníci; poslední Kostryň.)

Výjev 2.

Les před chatrčí poustevníkovou. Bouře trvá.

(*Poustevník a Kirkor.*)

Kirkor. Do chýše, starče, skryj se, bouře tobě
s hlavy

vlas ukradne ten šedý; — udaje i lidé
krást umí, zloděj sedře plášť, košili nouze,

je třeba všemu zbrojnou opírat se rukou.
 Však předčasně ty truchlíš, přísahám já tobě,
 že buďto zhynu, neb korunu předků získám;
 ač tak mám blízko, že bych moh' již za hodinu
 s úst ženy tisíc polibků na cestu vzíti
 a napít se, jak ptáček růže ze kalicha,
 zobàje rosné perličky: — já rozkoši té
 zde zůstavím radš a do Hnězdna v noci
 si zaletnu, tam voje shledám, lidu vzkáži,
 že ty jsi dědic pravý, krádeží jen nectnou
 jsi zbaven statku; — trubače pak vyšlu,
 by rozhlásili v městě po všem širém kraji,
 že zjeví-li se v hradě kdosi k Lecha trůnu —
 se hlásit, pravou zdoben Popelovou krůnou,
 já. klam a šalbu — vyčtu mu a v čele
 mu mečem vryju slovo zasloužené: »Zloděj«.
 Pros tedy za mne, starče, aby mne Bůh živý
 dal zvítěziti v boji — vyčkej se návratem!

Poustevník. Nech ti Bůh žehná!

Kirkor (tleská, vystupuje zbrojnoš).

Vzhůru na kůň chvatem,
 do Hnězdna spěšme.

(Rytíř odchází.)

Poustevník. Poslyš, dám ti radu,
 věc rozvaž sobě, vrať se ještě k hradu
 a poznáš, co máš činit.

Kirkor. Starče líný,
 dnes dokonat chci robotu již celou

a dokonav ji, žíti život jiný
 a šťastný s chotí. — Zemi osiřelou
 ti v bedra vložím; až ty budeš řídit
 říš, lidi, — v tiché, zámecké já kobě
 se zahrabu. Ó kéž bych mohl v klidu
 plod sadu svého — **malé vlastní robě** —
 na rukou svojich něžně kolíbati,
 za to se modlím. — Ty každý rok listy
 mně zase s trůnu na hrad budeš psáti;
 ať jednou za rok holoubček čistý
 mi spadne s oblak, bílým pod křidélkem
 zvěst přinese o velikosti, slávě,
 jež budí úsměv a sen pod lipami
 chutnějším činí; závidět mi bude
 král ženy, děcka, lípy, chladu v trávě
 i snův pod lipou — medoviny chudé.
 Ó žehnej mi, než slunko na úsvitě
 se zjeví, v městě budu... Na kůň hbitě!

(*Kirkor* odchází. Slyšet dusot koní vzdalujících se
 jezdcův.)

Poustevník (sám).

Ó, Bože, Bože! Ať se raděj' v Hnězdno vrátí,
 než měl by k těm svým bodrým prsoum
 tisknout
 tu ženu krve... Bodejž bysi nebyl poznal,
 Kirkore dobrý, z jaké děsné matky zrodí
 se dítky tvoje! Ó kéž první ve odměnu
 Bůh učiní tě vdovcem, než se otcem staneš.

Vdova (za jevištěm).

Ó, běda, běda!

Poustevník. Kdo tím hlasem volá,
tak plným pláče?

Vdova. Ó já bědná, bědná!

(*Vdova* přichází slepa, tápajíc po cestě rukou.)

Poustevník. To jakás žena, jak cár z círu holá;
v noc krutou je tak sama, samojedna!
Kam, matko?

Vdova. Matko! Pro Bůh! Přeukrutná,
tak nenazývej mne, ty dcerko divá,
já matka, matka psí . . .

Poustevník. Kam, ženo smutná?

Vdova. Já ubohá! Ne — sívá, sívá, sívá, —
jak holoubeček. Nevíš, co se děje . . .
Hraběnkou dcerka moje, velkou paní;
na větru bílá hlava má se chvěje —
dím hromům: »Bijte — bijte neustále,«
a nechtí slyšet! V zámku hodování,
píjáci jacís radují se v sále,
že dcerka moje pije, velká paní.
Víš co to zámek? síně v plné kráse?
být hraběnkou?

Poustevník. Jak ona nazývá se?

Vdova. Ta zve se dcerkou. Nevěřím však právě,
že ona oči mohla by mít v hlavě,

zrak, jenžto pláče. V také noci hluché,
v takové blesky, na déšť vyhnat matku,
jež krmila ji, jež prsy má suché,
starostí suché, jejíž vlas se bělí,
jak svatého cos ...

Poustevník. Vejdi v moji chatku,
ty chvíš se zimou. Pojď!

Vdova. A zámek celý
jí patří, velký jak půl světa kraje,
hraběnkou, víš ...

Poustevník. Pojď ...

Vdova. Tady budu čekat ...

Zda dcerka moje ví, kde chýže tvá je,
a kdož ví, možná, jak začne pes štěkat
na hadr ten — snad vzpomene o matce
a dá ji v světě hledat — snad se stane!
Ó slitování máš, ty nebes pane?

Poustevník. Jen vejdi, aspoň přepláčeš tam v chatce
tu bouřnou noc, až ranní zoře vzplane,
já provedu tě k velikému králi,
u nohou klekneš jeho majestátu.

Vdova. Matička chudá, tvor nebohý, malý,
se k nohous vrhnu. (Kleká.) Králi, zlatý pane,
kaž mojí dceři, která tone v zlatu,
mne milovati! (Vstává.) Král sám s trůnu vstane,
a provodí mne k srdci dcerky mojí —
Ó ... Ó ... (Pláče.) Slyš, já za šňůrky škapulíře
jsem věšela se na krk sosny skřípající

a dřevo prasklo

Já hloupá, slepá, suchou vzala za větvici,
za větev — dcerku stromu. — Ó, ty siné hádě,
ty s matkou vdovou nemáš slitování!...

Já žila bych o kůrce chleba v hradě,
tvá ruka zlá ať dále neodhání,
— holoubkům sypouc perlový zob v trávu,
od zrnka pšeníc šedivou tu hlavu
hladové matky. — Vyhnat v doubravinu
za bouře matku! Spadla ve bařinu
a rudý blesk jí vyjed' z víček oči,
úplně vyjed' . . .

Poustevník. Slepá's?

Vdova. Mozkem točí

se děsné temno. Ještě před večerem
jsem viděla tak, že i boru šerem
jsem rozeznala slunce od měsíce —
a nyní . . .

(Blýská se.)

Poustevník. Jak? ni tato blýskavice
ti nesvítí už?

Vdova. Nelze schránit zraky
před boží rukou. — Ach, což pro mne značí,
dnes oči — víš-li, nyní věřím taky,
ač nevěřila dřív jsem pověsti té ptačí,
že vlaštovičky, než za moře letí,
své staré, zchromlé, bídné matky dusí.
A tak! tak! lidé pravdu mluvit musí . . .

Po světě žebříc, písničku chci pěti,
písničku za groš o vlaštovkách dravých,
jež dusí matky. V ptáčcích, prosím, hravých,
již taký necit! Matku noční doby
hnát hladem v čtyři vichry, škubající
jí šedé vlasy.

Poustevník. Dobrých po tisíci
ve světě klesá jako oběť zloby.
Což kdybych zval tě svědkem svojí bědy?

Vdova. Což i tys matkou? i tys matkou tedy?
Ó nejdu s tebou, byloť by nám přiti
se o pěknost jmen dcerek našich — moje — —
Ach, kdybys mne chtěl z hrobu probuditi
»Bladino« volej. — Půjdu hledat zdroje
a pít jak vrabec, vděčně zdvihat hlavku
ku Pánu Bohu v dík, že žízeň shasí.

(Zpívá mručíc.)

Stará měla jednu kravku,
chatu a sad plný krásy
a dvě dcerky . . .

Poustevník (odchází do lesa).

Po kraji celém hledati dám matku
a hrozný soud nad hroznou dcerou vyřknu.

Výjev 3.

Noc. — Blýská se. — Sál beze světla v zámku
Kirkorově.

(*Skierka* a *Chochlík* vcházejí dveřmi, jimiž byl po
hostině vyprovázen *Grabiec*.)

Skierka. Náš pán usnul věžní v skrýši,
spí tam tvrdě, letnu hbitě,
nežli se ta bouře ztiší,
pokoupat se v blesků svitě.

Chochlík. Já v stáji koně seštvu, by se rozřičeli,
kde křídlo stračí není brány na průčelí;
mne jednooký sýček na věži v svém bytě
kvas uspořádal, pohlížel by tváří křivou,
když pohrdl bych údem zadávené myši.

Skierka. A já matku čápa sivou
krmit letím; — málo slyší
v pravé ucho a je slepá,
od selského včera cepa
jsem ji schránil nešťastnici;
letím této ve vichřici,
stařenka, ta chuděra,
strachem by tam zemřela.

Chochlík. Kdo to klepe, tuk, tuk, tuk.

Skierka. Bouře dvěře zavřela.

Chochlík. Někdo kráčí.

Skierka. To nějaká příšera
v bílé bříze. — Oknem raděj' v let se já dám.
Chochlík. Za ním! v koňstvu hradním honbu
uspořádám.

Výjev 4.

Balladyna (sama vystupuje v nočním rouše s nožem v ruce).

Já nemohla spát, nuž vedle mne ležel —;
tak v košili; jsem styděla se... kdyby spatřil
kdos tak tě s nožem v ruce? Jak tu temno!

(Jde k věži.)

Pst, jaký šum to? — Vítr shasil svíci.
To přízrak pouhý — ticho — zámek celý
spí tvrdě, avšak spí-li onen člověk
s tak otevřeným víčkem? Co to — co to?
když nevykonám vše dnes — vím, že budu zítra
zas toho želet — — ano jistě želet!

To vítr za mnou dvéře zavřel; myslila jsem,
že jakýs temný duch to za mnou zamknul.
A dosud jsem v tu stranu nepohledla,
jak bych se bála s čímsi děsným setkat...

(Ohlíží se.)

A vidíš — nic to — nic to není! — temno,
vzduch, mlha, žádných příšer nikde tady.

(Blýská se.)

Chval každý duch... Ó jaký to byl žhavý

blesk červený, jak všechny náhle stěny
 jsem zřela bílé... Pst! ničeho slyšet...
 Nuž pospěš — ale — blesku šleh-li padne
 na moji tvář, až nad ním s nožem stanu...
 Co po tom? — blesku žeh mi řekne rudý,
 kam udeřit mám. — Ó vy blesky žhoucí,
 den žhavorudý stvořte z lůna noci
 a buďte sluncem činu mému. Vzhůru!

(Vystupuje na věž.)

Výjev 5.

T á ž s í ň.

(Vystupuje *Kostryn* ve zbroji s vytaseným mečem.)

Kostryn. Dokořán dvěře. — — Mám, po čem
 jsem prahnul...

Ó, štěstěno, dej, s ovce zlatoskvící
 bych jako Jason bájně rouno stáhnul.
 Ó! ač mi otec zhynul v šibenici,
 já, jak syn knížat, přece na trůn sednu.
 Dnes horších sluhou, zítra nad tisíci
 zas lepších, než jsem, jako pán se zvednu.
 Sýc vyje s věže. Nuž do věžní cely!...
 Vše hotovo mám! klíčů svazek celý
 od zámeckých bran — plachtou obevinu
 podkovy koňské a pak s vytouženou
 korunou prchnu, jak duch zmizím v stínu.

Co nejvíc váží, s cizoložnou ženou
na věky trhnu... Ďáble, ku pomoci!
(Chce jít na věž a ve dveřích potkává se s vracející
se Balladynou.)

Kdo to? (Couvá vyděšen.)

Balladyna. Já!

Kostryň. Sama, ve tmách — co to značí?
Já sten jsem zaslech' jakýs v pusté noci,
jdu chránit...

Balladyna. Světlo sem, ať v světle zračí
se tvář má, rudá asi do krvava...
Již vykonáno! Kohos chránit přišel?
Již zdá se mi, že bouře dokonává,
již neblýská se. Tak! ty jsi jej slyšel,
toť podivno! Když skorem nedýchal již více,
tu hlasně vzdychnul. — Jdi a připrav svíce,
můj drahoušku...

(*Kostryň* odchází.)

Jak divně krev ta páchne ze mne,
již je té věci příšerné a temné
mně pozdě želet. — Stalo se! Zas mine;
z nás také budou jednou trupy siné.
Sem světlo! Zámek celý dám za světlo chudé!

(*Kostryň* vrací se beze světla.)

Kostryň. V cihelném hradě vše se k spánku
kloní,
svítlen sloupy shasly žhavorudé
u brány zámku. Má sem sluha vkročit?

Balladyna. Nikoho nebuď! Musila jsem smočit
pod lokty ruce. Podivně mi voní.

Kostryn. Korunu vzala's?

Balladyna. Ne, stůj! půjdu pro ni;
já nebojím se, vím, kde stojí lože.

(*Balladyna* odchází na věž.)

Kostryn. Odvaha děsná. Málem že ti, Bože,
dík nevzdám za to, že mi ona krade
čin ukrutný ten. Chtěl bych v jejím čele
zřít, jakou barvou taká lvice bledne.

Balladyna (vrací se bez koruny).

Nadarmo v snách se na stůl ruka klade,
ten stůl měl rysy jakés tváře ledné,
snad stůl to nebyl?

Kostryn. Smysly tvé tě klamou,
sám půjdu hledat.

Balladyna. Stůj! před sebou samou
já strachu nemám, ani neběduji.

Kostryn (odchází na věž).

Já vím, že Lechům ob čas divé žaly
zvracejí hlavy — sen jim otravují,

snad mrtvola se rudá nyní valí
před spící zraky; lidé ve snu muce
žehnají svatým křížem vidmo charé...

Po schodech schází. Jak ty stupně staré
vrzají!

(Ke *Kostrynovi*, který vchází s korunou.)

Máš ji? — cosi držíš v ruce?

Kostryn. Tak jest!

Balladyna. Sem s ní. — Ne! — Nebliž se
ty ke mně,
neb svolám lidi, na pomoc by spěli
Tam stůj!

Kostryn. Ty blouzníš, mluvíš přetajemně.

Balladyna. Tam stůj, neb vzkřiknu, zámek zbo-
řím celý.

Tam v zadu stůj, až opět v nic se schýlí
ta myšlénka... Čpí vzduchem. Ó můj milý,
tys mne chtěl zabít! Srdce tvoje bilo
tak hlasně jak mé, když nůž v tělo vtínám.

Kostryn. Když myslil jsem tak — pak na věky
sklínám

ten koutek mozku, kde se urodilo
šílené děcko.

Balladyna. Pojď v komnatu dolů,
a smluvíme se potají tam spolu,
co zítra činit.

(Počíná se šerit.)

Kostryn. Donesly mně stráže,
že Kirkor zpět je z Hnězdna a že káže
hroziti mečem — kdo by chtěl se hlásit
o korunu.

Balladyna. Meč budeme my tasit,
lid, zbraně máme, s námi celé davy
té roty půjdou, která měkké lože

a žlab má v zámku. Kirkor nezastaví
zlatého deště. Pst!

Kostryn. To na nádvoří
jen vrabci cvrkli.

Balladyna. Jak to? Den již. Bože,
tak bílé světlo. Mdlo mi. Hlava hoří.

Kostryn. Jdi, přespí šerou hodinku tu ranni,
já vzbudím tě; jak slunko zjeví líce,
již budeš v kruhu rytířů svých státi.
Však nějak bude — vojsko bez reptání
k nám přejde —; klíč mi dej od pokladnice,
chci zlato měřit hrnkem.

Balladyna. Dokonati
též nutno s kmetem v celi, my dva sami
jen budem děsné tajemství pak znáti.

Kostryn. Tys těhotna! tož třetí ještě s námi
to vědět bude . . .

Balladyna. Jak? Že bídné robě
by seznalo taj než se zrodí dříve,
to povídáš mi? . . . Měla bych pak živé
je zrodit? . . . Ó ne! Já chci, aby žilo;
nic nevíť děcko!

Kostryn. Nechať moje lvíce
již usne, vstane svěží, skrání pak sobě
ať jako rytíř vtiskne do přílvice.

PATÉ JEDNÁNÍ.

Výjev 1.

Jitro na lesní louce.

(*Skierka a Chochlík.*)

Skierka. Jak po bouři jitro svěží!

Letím právě od snídání
schystaného čapí matce.

Chochlík. V zámecké jsem jedl věži
u sovičky . . . Kde je paní?

Skierka. Poletím zas v širé světy
loukou, borem, sluncem, šerem,
na nožičky stavět květy,
česat žito na souvrati.

Zastavím se nad jezerem,
zvolám: »Labu . . . Labutičko!«

dvě labutě Goplaniny
nechám k sobě přivolati,
blankytem vod ze sítiny
uchystám jim snídaničko,

zlatým zrním, ptačí chase,
 pak zaletím k ořešině,
 v níž Goplany laň se pase
 lesklá deštěm ve křovině,
 růži nad ní svěsím krásnou,
 pak se dám do letů nových
 v křídlech babčích, koníkových.

(Připlývá oblak ranní mlhy, ozářený duhou; ze brány
 její barevné vystupuje *Goplana*.)

Goplana. Ke mně, andílci mí hraví.

Goplana se na vždy ztratí.

Ó, fialky uplakané,
 růže moje, buďte zdravý.

Skierka. Co to píšeš, co se stane?

Goplana. Běda, běda — zazpívati
 musím vám na rozloučení...

Skierka. Ještě třtina laštovicí tknuta není,
 vesna ještě...

Goplana. Letím v kraje přeukrutné,
 kde sníh sosen na větvici,
 slunce jak žár zmírající,
 měsíc jak ty líce smutné
 duchů, kteří z hrobů vzchází.
 Anděl — trest — mne doprovází,
 křičí na mne: vzpomeň sobě
 na kraj růže, na maliny...
 Zdrávi buďte! buďte zdrávi.

Pomátla jsem lidské činy,
nutno Bohu v mstivé zlobě
na vše lidské činy, viny,
seslati hrom a blesk žhavý!

Skierka. My tě nechcem opustiti,
s Goplanou jdem, se Goplanou!

Goplana. Zanechte mne, bědnou, šťvanou,
když vám o mně bude pěti
píseň cizí jakés ptáče,
usednuvši v plačícího stromu sněti,
s Bohem buďte — marné pláče —
vaší paní vinou, že teď v půlnoc letí.

Chochlík. Chci ti s¹vítit cestou k severnímu sněhu,
před tebou jako hajduk ohník nésti v běhu.

Goplana. V dlouhý šik dnes upoutáni
jeřábi se v půlnoc sklání,
uchytnu se toho šiku,
vzduchem přeplavím se v mžiku
jak vínek, jež dívka žalná
hodila vln do blankytu.

Skierka. Běda, běda, běda, běda!

Goplana. Marno, ztiš se, hrudi bolná!

(Okazuje v lesní hlubinu.)

Tam jeřábů četa valná
v louky rosné klesá zvolna,
až se vznesou z rosy třpytné,
chopím se jich, do blankytu
vletnu, jako bledolící

luna tmí se v slunka svitu, —
 lehká, jak list padající.
 Až u Hnězdna ale stanu nade zděmi,
 zapěji tam s Bohem drahé rodné zemi.

Výjev 2.

Pode zdmi valů Hnězdenských.

(*Kirkor* s dobytým mečem s orlími křídly na plecích
 vystupuje v čele vojska. Korouhve jsou rozvinuty,
 trouby znějí.)

Kirkor (k rytířům).

Aj, muž ten, který o trůn Lechů teď se hlásí,
 hle na kolbiště nechtěl vstoupit... Mrzké hádě
 se skrývá... Sebrav — co dím — podlec
 onen asi,
 spíš koupiv slibem zlata v bojovníků řadě
 si mnohého: on, rytíř s štíty neznámými,
 chce válkou trůn vzít — nad zůstatky mými
 pak stanout, jak na prvním stupni kralování.
 I rytíři též naši (nechat nás Pán chrání
 před takým bludem, takou děsnou před sle-
 potou!)

se octli v staně mezi pustou onou rotou
 jasného zbůjce, podvodníka. Pán Bůh v nebi
 zná srdce všech, nám zrádců není zapotřebí.

Jak přibude jen Popel, pro nějž v blízké lesy
 jsem rytířů tré poslal — se šumnými plesy,

se vzkřekem orlím vtrhnem ve stan zbůjce
skvělý.

(K rytířům stojícím na zdech.)

Zamkněte brány. Z každého ať valu směle
na pole války hledí mnohé samostřely,
i kdybych prohrál, zhynul — odpor zatvrzele
lze klásti dlouho dál. Nech sivé vaše skráně
ve chvíli strachu vzpomenou, že v jižní straně
val nejslabší je, že tam třeba hradby lidí.
Však Bůh dá, zítra město že již neuvidí,
až procitne, těch lotrův.

Rytíři. Však ty jménem božím
sám zvítězíš!

Kirkor. Ach dá-li Bůh? Zda přilbu složím?
Zda k ženě vrátím se? ... Kdy pro Bůh uzřím
konec

těm krvavým tu ve království zmatkům.

Jeden z rytířů. Honec!

(Vchází *honec* pokrytý prachem.)

Kirkor. Ač tři jsem vyslal, — přece kmeta vzne-
šeného
mi nevedete.

Honec. Hrůza!

Kirkor. Mluv, zda v lesní chýži
jste nenalezli starce? honem, boj se blíží!

Honec. Kmet v celi nebyl, však mrtvola jeho
na skřípající větvi houpala se

provazem hrubým otočena v týle,
ve cárech šatu, v sněhobílém vlase
pohrával vítr — kolíbal ji mile,
jak stará matka.

Kirkor. Trubte po táboře,
do boje hesla. — V konci jeho hoře, —
do smrti los jej bédou štval, pak zničil
neznámou rukou... Srdce mé jsi sklíčil
svou zprávou trudnou — dobře drž se v boji!

Honec. V poustevnickém kroji
před chatou visel; na nešťastné sněti
krákala vrána.

Kirkor. Vzhůru v zápas, děti,
prápory vlajte. Vzhůru, pevně stisknout šiky!
v hrdinství naděj! — Puště napřed lučištníky!
(Odchází s vojskem.)

Výjev 3.

Stan Balladyny.

(*Kostryn a Balladyna* ve zbroji s přilbou se spuštěným hledím vystupují na jeviště.)

Kostryn. Ve staně zůstaň, nevycházej v pole,
neb tuším, že již Kirkorčící v chvatu
boj zahájí — stan Kirkorův je dole,
náš nahoře, jak orlí hnízdo tane.

Balladyna. Po chvílce — mnohý as před Bohem
stane.

Kostryn. Kde mlátí žito, letí plevy z mlatu
též ku obloze — stůj za humna prahem
a nerozpřádej zas na kolovratu
svědomí svého pásmo zamotané,
té minulosti divné.

(Vstupuje žoldněř.)

Žoldněř. V děsném ryku
již hrnou v boj se Kirkorovy voje.

Kostryn. Ó buď mi zdrávo, královčátko moje.

Balladyna. Zda zvítězíš?

Kostryn. Ty stanu neopouštěj clonu,
kéž marnivost tě v slabém okamžiku
neláká v slunce, lukův na žahadla.
Bůh dejž, bys tiše zpívala a přadla
královskou řízu, nebo rubáš skonu,
neb to či ono přijde ve zápětí.
Ha, ha, ha! z praků kule olověné letí,
jak plny ostnů! Panoši! kde kopí?
kde štít?

(Běře štít a kopí z rukou pážete a odchází.)

Balladyna (sama). Čím splatím jemu, zvítězí-li,
vždyť v nejhlubším já celé země lůně
bych nenalezla rudy ku zalití hrdla
Němčíku tomu. Jestli podlehne však,
pak vše se rázem — v děsné chvíli skončí,
ve chvíli oné všecko rozuzlí se,
jak strašná báje jakés čarodějky:

Prohrála, prsa proklála si nožem
 a nůž byl jedem hada otrávený.
 Kde žena ta? Já babu zřela v lese,
 podobnou dubu, jenž roztráštěn bleskem.
 Jí kázala jsem, ohyzdné té stvůře,
 s havrany smrti by šla za táborem
 a přinesla jed čerpaný mně z hadů.

(Vystupuje *stará žena* v hadrech a pozdvihuje záclony
 stanu.)

Tys to?

Starěna. Zde nesu růžek hladomoru.

Balladyna. Sem dej a nazpět do temného boru,
 teď prchni, babo, pozděj vše se spraví,
 až na někom já zkusím jedu síly,
 pak zaplatím ti . . . Život-li ti milý,
 tož prchni, sice zbrojnošové draví
 tě chytanou, babo, a po řece splaví!

(*Stará žena utíká.*)

To jedibába! Vlas jak hnízdo hadů
 v provázků změti visí v nesouladu,
 krhavé oči, jako zuby kruté
 vlčice v mrchu chtivě zakousnuté.
 Ten otrávený nůž mi ňadro bědné
 probodne, jestli padnu v muže ruku,
 i srdce moje v bouřném uštkne tluku
 žahadlem vosím. Jen po straně jedné
 nůž zčernal děsně, tam kde zbrcen plazem

však druhá strana ještě nezkažena
je slinou hadí, čistá je jak dýka
na brusu kole čerstvě obtažená.
Co slyšet?

(Vystupuje *žoldněř*.)

Žoldněř. Paní, vše tam divě smýká
se v jeden vír, jak v bouře děsnou chmuru.

Balladyna. Což prohráváme?

Žoldněř. Tam, kde pnou se vzhůru
v hradební hoře břízy u pramena,
zřel Kirkora jsem těsně obklopena,
již mrtvol valem — kácel, zuřil v davu
sekerou jasnou.

Balladyna. Jakou vlastně zprávu,
člověče, nést máš?

Žoldněř. Sděluje ti kníže,
že zakoupených dvě stě bojovníků
na poli přešlo z Kirkorových šiků
na stranu naši. Jestli rozevíže
se v levém křídle lučištníků řada
koupená zlatem — bude pole naše.

Balladyna. Nepřešla ještě. Liknavá ta zrada
nad věrnost horší — jdi do bitvy kaše
s železnou lžicí — jestli do ní vpadne
vůdcova hlava: — zaplatím ti zlatem ...
Mne chápeš? kolem hory totě snadné

tam obejít v bok, zaskočiti, mlatem
v leb ocelový bušit, zabíjeti . . .

(Vystupuje druhý *honec*.)

Honec. Již počalo se levé křídlo rozvíjeti,
ku Hnězdu prchá. — V krátce bitva v konci.
Vítězství naše.

Balladyna. Dobré zvěsti! Honci
odplata budiž.

(Dává mu peníze.)

Zda vůdce jich máte
již zajatého?

Honec. Zřel jsem v zemi vkladé
praporce jeho, na vršku kde stojí
tři břízy; mrtvol val tak vzrostl v boji
kol něho, že my, maně hrůzou jati,
naň nemohli jsme ani pözírati;
ni překročiti mrtvolího valu.

Balladyna. Jsi hrdinou-li chrabrém ve zápalu,
a chceš-li stříbra plné pokladnice,
jdi na vrch — žebra padlých bojovníků
ať žebříkem ti, postračkami kštice.
Jdi vraždit již!

(Slyšet výkřiky.)

Ó jaký šum to hlasů?

(*Kostryn* vchází ve zbroji potřísněn krví.)

a Kirkor?

Kostryn. Zhynul.

Balladyna. Tobě vděčím spásu.
 Již byl nůž hotov. — — Hlavy náčelníků
 nech stíná kat — ať rozkaz ten se chová!

(*Kostryn* odchází.)

Hlasy ze stanu. Ať žije vůdce Fon Kostryn!

Balladyna. Ať žije
 náš vůdce Kostryn! — opáčím ta slova
 jak hloupá straka. Po Němci já prahnu,
 polibků uzlem jemu hrdlo stáhnu!

(*Kostryn* uvádí poselstvo z města. Jeden z obyvatelů
 nese na zlaté mše chléb a sůl.)

Kostryn. Aj, měšť Hnězdna poselstvo sem spěje.

Balladyna. Již dal jsi věšet?

Kostryn. První zbůjců četa
 tam pod mackovou hruší již se chvěje
 a hruška ta se těší, že tohoto léta
 po dvakrát bujných ponese nám plodů.

Balladyna (k městskému poselstvu).

Co chcete zde?

(Poslové klekají.)

Posel městský. Ó, anděli ty z ráje!

Hle, k tobě sirá srdce toho rodu
 se vznáší všecka, budiž pánem kraje;
 aj celé město nízko na kolenou
 na tebe čeká s branou otevřenou.

Ó vítej, vítej! milý Hospodine,
 aj srdce, poklady, ba jmění celé

ku nohám tvým ať jako potok splyne,
 neb zasluhuješ díky naše vřelé,
 že pokořil jsi svůdců našich zradu,
 ti mukami nás, hrdla trestem, v hladu
 drželi v městě — ač nám srdce bilo
 jen pro tebe. — Ó kéž se podařilo,
 by mezi námi zpronevěrec žádný
 nesvalil na se — pane — hněv tvůj pádný;
 kéž dlouho's žil a užil v sladkém klidu
 těch pokladů — kéž zastaneš se lidu,
 před tebou v prachu klečícího v poli,
 my poníženě chlebem tě a solí
 vítáme, pane.

Balladyna (ke Kostrynovi).

Rci, kteří z té zběři
 proti mně v boji meč svůj vytasili? —

Kostryn. Dva jazykem jen v městě zápasili,
 lid svádějící k boji.

Balladyna. Kde jsou? kteří?

Kostryn. Purkmistři Kurjer — Pismo.

Balladyna. Nuže, kati,
 se chopte jich a pověste ty zrádné
 na zvony věže.

První z poslů. Ve tvé hrudi chladné,
 kamenné srdce...

Balladyna. Nuže, má se státi!
 Na vaše prosby oba milost mějte,

jim vyrazte chrup, čelist vylámejte,
by neválčila.

První z poslů. Tedy nepodaří
se změkčit tebe vzdechem, slzou v tváři,
železný pane náš...

Balladyna. Jsem ženou!
(Vidouc, že ustupují zaražení.)

Proč couvli všichni s tváří zaraženou,
jak před morem a zase hlavu sklání
jak rozvlněné žitné klasy v poli...

První z poslů. Na rozkaz tvůj čekáme, mocná
paní,

svou královnou lid všecken tebe volí.

Balladyna. Bez volby vládnou. Dejte chleba, soli
sem, posli — věřím droždí toho těsta.

Kostryne, přistup. — Tobě zdarem celým
já vděčím. — Nuž, půl dobytého města,
půl říše i též chleba polovice
ti patří...

(Vytahuje nůž po jedné straně otrávený a rozkrajuje
jím chléb ve dvě.)

Všecko, drahý, s tebou sdělím
i srdce svoje...

Kostryn (klekaje). Ó má panovnice!

Balladyna (ochutnávajíc chléb vidí, že Kostryn jí
podanou mu polovici).

Čiň, co já. — — Jedu nelekám se zlého
v poddaných chlebě. Třeba místo žita

by dali šupin hada sinavého,
přec bude chutnat, mečem vydobytá,
ta skýva. Jez! Ó třeba důvěřiti...
A nyní kažte v triumf udeřiti
na trouby, kotle. — Bojovníci smělí,
hoj! v město, jež jste mečem otevřeli!

(Odchází opírajíc se o Kostryna, za ní poslové a lid.)

Výjev 4.

Královský sál ve Hnězdně. V pozadí trůn.

(*Kancléř u podnoží trůnu. Pánové říšští. Kronikář
Wawel. Pážata. Dvořanstvo.*)

Kancléř. Na uvítanou schystáno vše pánu,
obsadte křesla dle hodnosti svojí,
vůdcové, soudci, tuto u prestolu,
šafáři také, dolévači džbánů,
ať všecky král tu vás uvítá spolu.

(*Vstupuje běhoun.*)

Běhoun. Ó, sbore slavný! věz, můj ret se bojí
zvěst oznámit vám, král náš že je žena...

Kancléř. Jak, ženou on? Kéž tak je nezhrožena
jak Vanda byla, kéž i tak je mila,
však šťastnější...

(Přichází *druhý běhoun*.)

Druhý běhoun. Ó slyšte, páni slavní,
královna vchází branou města hlavní.

Kancléř. Dej rozkaz, aby srdce zvonů bila,
jak srdce lidu všeho budou bítí.

První z pánův. Zřec nemůže si divu vysvětliti,
jenž stal se dnes před lidu všeho zrakem,
lid zmámen . . .

Kancléř. Jaký div?

První z pánův. O zjevu takém
mně trudno mluvit; chcete-li, ať poví
a v knihy vpíše sám kronikář krále
ve Hnězdně.

Kancléř. Stručnými nám slovy,
co's viděl, řekni.

Wawel. To, co nenadále
lid viděl všecken, co jsem na své zraky
sám uzřel, stvrdím. Zahaleno v mraky
dnes jitro bylo, brzy mraků clonu
však slunko strhlo; na východním sklonu,
kde blýská hvězda Orionu něžná,
zřel jsem, jak letí jeřábů šik bílý
a na něm visí za ramena sněžná
z mlh ženština . . .

Kancléř. Ó, muži zasloužilý,
to všecko viděl's na své zřítelnice?

Warwel. Ne já jen viděl, vidělo nás více
a svědčit mohu, věc tu dobře znaje.

Páže. I já jsem viděl, z Goplanského háje
jak dívka letí za jeřábů šikem,
na posledního z nich poklesá mžikem
a ruce bílé těsně ovinuje
kol šije ptáka; — s nachýlené hlavy
se kadeř vlasů rozpuštěných snuje,
jak slunce jasná — a tak na vrkoči,
jenž rozvíjí se v slunci zlatoplavý,
uléhá, plynouc —

Kancléř. Třeba děcka očí,
by v pouhých cárech nebeského plátna
hned zřely obraz.

(Tmí se jako před bouří.)

První z pánův. Jaká chmura matná
sem na trůn lehla, vkrádá se nám v líci,
jak zeleň, kterou slunečko se tmící
tajemně sálá — před velmocnou paní
my stanem bleďi.

Několik hlasů. Hrozné temno...

(Vchází hlásný věžní.)

Hlásný. Nade bání
královských zámkův, odkud do oblaků
zladená jehla trčí, kupy mraků
se v kolo černým vínkem ovinuly —
a stále hruběj' snášejí se v důli

na dvůr, kde hudba krále příchod čeká
a celá pláň ta nebes předaleká
jak jedním by se mrakem posmívala.

Kancléř. Ve zvony bijte!

Hlásný. Lůno mraků pálá
purpurem žhavým...

Kancléř. Potřebí nám vláhy.

Hlásný. Na černém voze z tmavých pekel dráhy
stem jeřábů do oblak vyvezená
ta čarodějka šlehla v stádo ptáků
svým bičem hadím... Mířila sem v mraku,
teď sedí v mlze, kolem ní však stená
křik ptáků z pekel děsně zasmušilý;
jej slyšíte?

(Slyšeti sten s věže.)

Kancléř. Cos kvílí...

Pánové (vstávají ze sedadel). Běda!

Kancléř. Ať nikdo z křesla teď se nepozvedá!

A hlásný ty — — byl's patrně jen opilý,
že nám jsi zbásnil zvěst o kouzelnici.

Hlásný. Já sám to viděl, lidé vůkol všicci
i Hnězdenští...

Hlasy za jevištěm. Ó, královno, buď zdráva!

(*Balladyna* přichází v královském rouše s korunou
na hlavě. *Kostryn* ve zbroji.)

Kancléř. Ó paní! budiž požehnána hlava,
jež korunu nám nese Popelovu.

Balladyna. Horečka jím vládne,
 jej vyneste! — — ó! tělo jeho chladne...
 Kde lékař? Já mu odměnu dám zlatou,
 své říše půl...

Lékař. Již nelze vrátit zdraví,
 jest mrtev.

(Vynášejí tělo Kostryново, lékař jde za ním.)

Kancléř. Paní! zlou jsi jata ztrátou,
 ji snášej klidně, Pán Bůh v tomto skonu,
 při samém vstupu ku zlatému trónu
 tě učí, že vždy v stupních jeho vítá
 tě smrti přízrak...

Balladyna (k sobě). Tajemství jsem paní,
 teď sama — v hrobě minulost je skryta!

(Nahlas.)

Teď jatce pusťte, šmahem beze ptaní,
 v náměstí stoly střete k hodování,
 dávejte denně žebrákům všem stravu.

Kancléř. Vděk, sláva tobě!

Balladyna. O tu planou slávu
 teď nedbám, vyšší budu nad soud lidu,
 tou bych již byla, kdybych jen pod jinou
 zrozena byla hvězdou. — Žití bídu
 koruna přetla dvojí polovinou. —
 Minulost spadla — jak od meče padá,
 (jejž zmij po straně jedné poslinila)
 jablka půle, otrávená, shnilá

a černá jedem. Čím jsem dříve byla,
 vy nevíte; nuž nechat nevybádá
 lid minulost mou. Co jsem vyjevila,
 to znáte; — další vyznám ve zpovědi.
 Ha! vyšlete stráž, aby hledala mi
 Kirkora tělo mezi mrtvolami.

Tam na pahorek, kde trčí jen bledí
 bříz pahýlové porubaných v cáry,
 s hedbávným ložem doneste tam máry
 a na posteli přineste mi spící
 ostatky jeho. — Nechat po tisíci
 ty davy pláčí nad ním, jenž pad' v boji,
 jak nepřítel — ač zval mne ženou svojí.

Vám pravdu dím, jsem vdova po hraběti,
 však nových bájí lidu od havěti
 ať neslyším víc! Mými jste již slovy
 zvěděli dosti — ostatní se doví
 kněz, jemuž ret můj taje odehalí.
 Teď, kancléři, hned předvolej sem ke mně
 zločince, sedámť v první tribunály,
 křivdu-li vyřknu — necht' se rojí ve mně
 hned červů hnízdo — ať mne oheň spálí!
 Mne nehne lítost, ani bázeň planá,
 chci, přísám sobě, v očích nebes Pána
 být spravedlivou...

Kanclér.

Přisedící!

Přisedící.

Svaté

se počnou soudy!

Kancléř. Tělo spasitele,
zde v suchém dřevě kříže rozepjaté, —
tu zákonník, nuž polib kříž a knihu!

Přisedící. Aj, žalobníče, vystup tedy směle! —
(Vstává zámecký lékař.)

Kancléř. Kdo?

Lékař. Lékař.

Kancléř. Jaké viny tíhu
u koho hledáš? Na kom?

Lékař. Do otravy
já stěžuji si. Pane přelaskavý,
tvůj vůdce Kostryň zhynul náhle jedem,
jemuž se jméno »lidomoru« dává,
sinavou barvou v jeho těle bledém
skvrn tisíc vyšlo — skončil na otravu.

Kancléř. A koho viníš?

Lékař. Soud ať hledá vinné!

Balladyna. Vrah neznámý. — Tož odlož v soudy
jiné

tu věc, přej času pro kající správu.

Kancléř. Je zvykem v zemi této jménem krále
i nad neznámým pronést ortel smrti,
meč zavěšený nad hlavou ať stále
má tajný vrah; však přece mu ji zdrtí,
až lapen bude.

Balladyna. Jsou však vrazi smělí
nad soudy vyšší, jak oltáře svatí
a nedostižní...

Kancléř. Takých Bůh sám schvátí!
však tobě zákon soud pronéstivělí
dle svědomí jen...

Balladyna. Jaký tu trest platí?

Kancléř. Kdo ze šlechty, kdo z rytířů neb pánů
chce jedem hořkým druhu život zkrátit,
rovnému sobě — pak má hrdlo ztratit,
čin dokoná-li. Pakli z vesničanů
kdos čin ten...

Balladyna. Dosti!

Kancléř. Suď, královno, tedy!
nech zákona ti přísné slova sledy
míň platí nežli svědomí...

Balladyna. Ať skoná
ten travič mečem!

Kancléř. Hradním na zápraží
hned výrok trubte, pakli nevykoná
jej kat — buď Boží zůstaven on paži.
(Slyšeti trouby.)

Ať předstoupí sem žalobce teď druhý.

(Přistupuje *Filon* s nožem a džbánkem malin, při-
zdoben kvítím.)

Kdo jsi?

Filon. Stín toho, čím jsem býval. — Žaly
mně na vše věky paměť odervaly,
paměti mukou, jako nezabudky,
jež líbá stále bystřiny tok prudký,
že radost mají v stálém kolísání

vln blankytavých; tak já líbán žalem
tekoucím smutkem, v slzách, v nevyspání
jen těchy hledám...

Kancléř. Zakonníka slovy
tuť nelze vážit toho muže přání. —
Mluv jasněji!

Filon. Aj, tuto malinový
je džbánek, zde nůž! tyto ostružiny
pod hlavou byly mrtvé u dívčiny,
nůž v jejích prsou...: Nechať z toho džbánu
proud pláče, nový Eurotas se zrodí,
ať ku milence druha doprovodí,
průhlednou vlnou do hrobního stánku,
a já mu řeknu: Ó potůčku bludný,
dík tobě, pro nás oba bude svůdný
klid v hrobě, jako v moři tiché lože. —
Apollo, promiň! Zářící ty bože,
že slzy jdu před lidmi vylévati
a smutek s nimi lámat jako chleby.
Já tesknou jdu vám píseň zazpívati,
jak Orfeus jsem přišel do Ereby
Plutona prosit, by mi ženu vrátil...
Ach slyšte! ona ženou mojí byla,
mé duše ženou — dnes jí navždy skryla
mohyla tělo, jež nůž břitký sklátil.
Nůž tento! Patřte. — Ji při tomto džbánu
jsem nalez' mrtvou, ranních za červánků,
zabitou nožem.

Kanclér. Jeho ve žalobě
čpí vraždy zápach.

Balladyna. Nepřeji zde sobě
šílených lidí žalob...

Kanclér. Mocná paní,
soud pátrati má do konce až — ani
zhrdati nesmí psa na kohos vytím.
Díš, pastýři, že rozloučila s žitím
se žena tvoje? Nalezl jsi tělo
prokláté nožem? Kdy se to as dělo?

Filon. Tříkráte měsíc, třikrát hvězdy zbledly
před Apollinem.

Kanclér. Mluv, kam asi vedly
krvavé stopy podezření tebe?

Filon. Ach sudičky, ach sudičky snad hrozné
stříbrnou nitku života jí staly,
těž možno, že jí zlaté hvězdy s nebe
snad záviděly oči její luzné
a zavřítí je na vždy přikázaly.

Kanclér. Kde jsi ji nalez'?

Filon. V dumném stínu háje
pod truchlovrbou lkající tam spala,
snem neprocitným...

Kanclér (k Balladyně). Věc ta plna taje,
však nutno, bysi právu průchod dala,
taž svědomí se — —

Balladyna. A zákona znění?

Kanclér. Za život život...

Balladyna. Z těch, co odsouzeni,
ni čtvrtce prachu míti nebudeme.

Kancléř. Suď svědomitě.

Balladyna. Budiž popravena.

Kancléř. Jak ona? soudíš, vrahem že je žena?

Balladyna. Jak soudím, soudím!

Kancléř. Troubiti dejte. Ať soud lidem letí,
vytrubte výrok zámku na zápraží.
Msta katu patří nebo Boží paži.

(Troubí se.)

Ať předstoupí teď žalobce sem třetí.

(Přichází slepá *vdova*, matka *Balladyny*.)

Vdova. Jsem vdova. —

Kancléř. Koho viníš?

Vdova. Vlastní děti.

Zde žaluji. Prý královna je nová,
jak anděl krásná, nechať ona soudí!
Dvě jsem já měla dcerky -- bídná vdova
živila obě. — Jak tu často bloudí
na zemi člověk, marně ždaje těchy.
Ta mladší prchla od matčiny střechy,
ne dobré děcko... Druhá však -- ó Bože!
má královno, tys jako anděl bílá --
ó suď ty sama. Druhá vešla v lože
hraběte. Bodejž mne zem pohltila,
lhu tobě-li Pan hrabě vzal ji sobě.

Královno, kéž Bůh korunu sám tobě
 po věky drží — moudré na hlavičce...
 Sud! V druhé dcerce, jako v makovičce,
 rozumu bylo. Miloval ji vřele —
 však zcela jinak milovala máti.
 Tu ze stařenky v zámku osiřelé
 si blázny tropí sluzi; — trpím všecko,
 smích sluhů, myslím: hrob mne brzo schvátí. —
 Tu jednou v noci nezdárné to děcko
 zapřelo zřejmě matičku svou sivou. —
 Ó dcerko má, dím, buď přec lítostivou
 ke staré matce, která rakvi blízka
 Noc byla strašná — prší, hřmí a blýská,
 hrom, liják, temno — pak zas blesky hoří
 a dcera dala mne hnát ze nádvoří,
 mne, starou matku, do vichru a deště,
 v noc, hromy, blesky, a to hladem ještě.
 Bůh sám jí odpusť... Ó jak děsno v hladu
 vyštvti matku ze nádvoří hradu...
 do lesa... Vítr dul mi v bídné cáry,
 blesk oči spálil — Ó růžový, jarý
 můj králi, zlatý pane, slitování!

Kancléř. Ty k žalobě té mlčíš, vzácná paní?

Za zločin taký hrozný trest se dává...

Balladyna. Snad přece ne smrt?

Kancléř.

Přísná Lechů práva

smrt stanoví vždy pro nevděčné děti.

To zákonník sám můž' ti povědět;

čti — jenom — čti též v svědomí svém, v duši.
 A stařenko, ty jmenuj, jak se sluší,
 nezdárnou dcerku — propadne tě trestu,
 i kdyby los ji určil za nevěstu
 hraběti — pověz, matko, obě jména,
 jeho i dcerky, zasáhnou ji práva
 mstou smrti, byť ji hradní kryla stěna.

Vdova. Jak? smrt pro dcerku? S Bohem! buď
 mi zdráva,
 má královno, zpět do lesní jdu koby —
 žít budu rosou!..

Kancléř. Dle zákona není
 lze odstoupiti více od žaloby,
 nuž pověz!

Vdova. Ne! Ne!

Kancléř. Tedy na mučení
 ji dejte — údy na železné kleště —
 nu vyznáš, stará?

Vdova. Ó ne, pane!

Kancléř. Ještě
 na jméno její naposled se táži...

Vdova. Nevinnou ona!

Kancléř. Nuž ať starou sváží
 na muka!

Vdova (vymykajíc se stráži).

Milost bědná vdova hledá,
 královno zlatá, slituj se! jsem stará,
 že mohla bych být matkou tvojí. — Bože!

ty nedíš nic? Nic? to nestvůra sedá
na trůně jakás... Nuž, ulehnu v lože
železné, skonám — nebe rozhněvané
ať odpustí vám...

Kancléř. Však ty ve bolesti
vše vyžvatláš!

Vdova. Ó pane! jasný pane!
ty srdce máš jak neoblomnou skálu.

(Odchází se stráží.)

Kancléř. Já zákona se přísné držím tresti,
a za to ať mi Hospodin vzdá chválu
neb strestá... Věř mi, královno, že stená
mi v ňadrech srdce, plné slzí, žalu
a hořkosti...

(Slyšeti vzdech.)

Co to?

Žoldněř. To křičí žena
tam na mučidlech.

Kancléř. Zda cos pověděla?

Žoldněř. Nic.

Kancléř. Sečkejme jen.

Balladyna. Z mého nyní těla
kat muka strojí, srdce rozepíná — —
Sem vody!

(Podávají jí píti.)

Žoldněř. Sňata s železného kola
te! právě...

Balladyna. Řcete, zjevila cos v bolu?

Žoldněř. Je mrtva ...

Balladyna. Mrtva!

Žoldněř. Stuhlá již a sina,
jen kat vzal kleště — vzdychla naposledy,
a kdo by na ni blíž byl upjal hledy,
děl by, že Kristus je to beze ducha,
tak byla svadlá každá kůstka, suchá,
o lítost prosíc ...

Kanclěř. A nic nezradila?

Žoldněř. Skonalà tiše, a na tváři chladné
kostnatá smrt dva důlky vybrázdila
a v obou slzy stály ...

Balladyna. Již od rána
na soudě sedím; chudá žena žádná
tak dlouho není prací sužována,
už noc je páni!

Kanclěř. Ne! to černá chmura
nad zámkem visí; rada ti buď dána
jen svědomím tvým, čeho hodna stvůra,
pro nižto matka takou smrtí zmírá ...

Balladyna. Ji sudte vy!

Kanclěř. Ó! ať lesku sbírá
si koruna tvá soudem spravedlivým!
Ó, věru, onať hodna ohněm živým
být obrácena v pekla úhel žhavý,
ji odsud!

Všichni. Odsud!

Kancléř. Jako že Bůh pravý,
na nebi — vinna...

Všichni. Nechať kat ji čtvrtí!

Kancléř. Raď v svědomí se! — Sud!

Balladyna (po dlouhém mlčení). Ó hodna
smrti!...

(Vyšlehně blesk a zabíjí královnu. Všichni ohromeni.)

Kancléř. Král — žena — bleskem božím náhle
k zemi sklána,
korunovační hlahol proměníž se v hrana!

D O S L O V .

Obecenstvo (vyvolávajíc).

Kronikář Wawel, Wawel, lidu dějepisec!

Wawel (vystupuje, klaně se).

Ó panstvo vzácné, já jak pouhý rychlopisec,
jsem počínal děj sběhlý do kroniky psáti,
mne vytrhli jste z práce...

Obecenstvo. Komu chceš víc psáti?

Wawel. Já nestranným jsem soudcem, vše jsem
viděl z blízka.

Obecenstvo. Jak pak jsi popsal příhodu tu s hro-
mem?

My zřeli celou věc tu zde před plným domem!

Wawel. Ze zrnka písku lze spět slunce do ohniska,
když sestoupíme v hloubi, do udajů klína;
jak Šalamoun, tak moudře vládla Balladyna,
nuž musela být moudrou, v moudrosti ctnost,
síla!

Obecenstvo. Wawe! pane! soudnost tvá se příliš
ukvapila,
ty za kulisou stát měl's prvních od výjevů.

Wazwel. Já o Popelu dumky raděj' skládal k zpěvu.

Obecenstvo. A což o rodě jejím?

Wazwel. Z historických štítů
bych soudil, myslil, že je z kraje Obotritů,
jež masa nejí; — ačťe učenec kys druhý
mní, Amazonek — že ji urodily luhy,
však vytýkám mu chybu kronikářské statě
a doložím to pádně, potopím ho v blátě!
jej uvidíte pérem v rakvi zabitého.

Obecenstvo. Což soudíš ty o blesku?

Wazwel. Dle rozumu svého,
že když je bouře, nutno prudce bít v zvony,
že haluz lauru lepší nežli zlaté tróny,
neb lauru hrom se netkne — hlavě neuškodí.

Obecenstvo. Jsi toho jist? Rci?

Wazwel. Ten, jenž ve vavřínu chodí,
ten autor knihy této věrně vám to poví,
že dokud nosí v hlavě věnec vavřínový,
blesk nešlehne veň.

Obecenstvo. Pochlebujes stejně — lysý,
i králům, pěvcům, — jdi si za kulisy.

(1834.)

